

Maria FILIPIAK

KRZYWDA
Bibliografia wypowiedzi papieży
Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka
z lat 1978-2018

Wykaz skrótów

IGP – *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [Città del Vaticano]

I (1978) ss. 477	XIV (1991) t. 1, ss. 1983
II (1979) [t. 1], ss. 1729	XIV (1991) t. 2, ss. 1619
II (1979) t. 2, ss. 157	XV (1992) t. 1, ss. 2147
III (1980) t. 1, ss. 1983	XV (1992) t. 2, ss. 1119
III (1980) t. 2, ss. 1869	XVI (1993) t. 1, ss. 1855
IV (1981) t. 1, ss. 1292	XVI (1993) t. 2, ss. 1725
IV (1981) t. 2, ss. 1313	XVII (1994) t. 1, ss. 1367
V (1982) t. 1, ss. 1376	XVII (1994) t. 2, ss. 1281
V (1982) t. 2, ss. 2497	XVIII (1995) t. 1, ss. 2054
V (1982) t. 3, ss. 1751	XVIII (1995) t. 2, ss. 1589
VI (1983) t. 1, ss. 1730	XIX (1996) t. 1, ss. 1798
VI (1983) t. 2, ss. 1496	XIX (1996) t. 2, ss. 1206
VII (1984) t. 1, ss. 2016	XX (1997) t. 1, ss. 1799
VII (1984) t. 2, ss. 1708	XX (1997) t. 2, ss. 1230
VIII (1985) t. 1, ss. 2081	XXI (1998) t. 1, ss. 1669
VIII (1985) t. 2, ss. 1683	XXI (1998) t. 2, ss. 1483
IX (1986) t. 1, ss. 2204	XXII (1999) t. 1, ss. 1660
IX (1986) t. 2, ss. 2242	XXII (1999) t. 2, ss. 1396
X (1987) t. 1, ss. 1482	XXIII (2000) t. 1, ss. 1415
X (1987) t. 2, ss. 2582	XXIII (2000) t. 2, ss. 1463
X (1987) t. 3, ss. 1812	XXIV (2001) t. 1, ss. 1607
XI (1988) t. 1, ss. 1073	XXIV (2001) t. 2, ss. 1376
XI (1988) t. 2, ss. 2625	XXV (2002) t. 2, ss. 1130
XI (1988) t. 3, ss. 1405	XXV (2002) t. 1, ss. 1290
XI (1988) t. 4, ss. 2317	XXVI (2003) t. 1, ss. 1298
XII (1989) t. 1, ss. 1945	XXVI (2003) t. 2, ss. 1205
XII (1989) t. 2, ss. 1783	XXVII (2004) t. 1, ss. 1063
XIII (1990) t. 1, ss. 1885	XXVII (2004) t. 2, ss. 933
XIII (1990) t. 2, ss. 1888	XXVIII (2005), ss. 333

IB – *Insegnamenti di Benedetto XVI* [Città del Vaticano]

I (2005) ss. 1326	V (2009) t. 2, ss. 980
II (2006) t. 1, ss. 1008	VI (2010) t. 1, ss. 1166
II (2006) t. 2, ss. 1065	VI (2010) t. 2, ss. 1390
III (2007) t. 1, ss. 1405	VII (2011) t. 1, ss. 1072
III (2007) t. 2, ss. 1065	VIII (2012) t. 1, ss. 960
IV (2008) t. 2, ss. 1099	VIII (2012) t. 2, ss. 952
IV (2008) t. 1, ss. 1280	IX (2013), ss. 336
V (2009) t. 1, ss. 1439	

IF – *Insegnamenti di Francesco* [Città del Vaticano]

- I (2013) t. 1, ss. 592
 I (2013) t. 2, ss. 983
 II (2014) t. 1, ss. 938
 II (2014) t. 2, ss. 949

- NP I – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, I (1978), Poznań–Warszawa 1987, ss. 220
 NP II, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 1, Poznań 1990, ss. 793
 NP II, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 2, Poznań 1992, ss. 753
 NP III, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 1, Poznań–Warszawa 1985, ss. 875
 NP III, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 2, Poznań–Warszawa 1986, ss. 924
 NP IV, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 1, Poznań 1989, ss. 611
 NP IV, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 2, Poznań 1989, ss. 572
 NP V, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 1, Poznań 1993, ss. 877
 NP V, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 2, Poznań 1996, ss. 1004
 NP VI, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 1, Poznań 1998, ss. 852
 NP VI, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 2, Poznań 1999, ss. 686
 NP VII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 1, Poznań 2001, ss. 924
 NP VII, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 2, Poznań 2002, ss. 827
 NP VIII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VIII (1985) t. 1, Poznań 2003, ss. 1076
 NP VIII, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VIII (1985) t. 2, Poznań 2004, ss. 856
 NP IX – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IX (1986) t. 1, Poznań 2005, ss. 999

AP 2 – *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II*, Città del Vaticano 1986, ss. 479

ORpol. – „L'Osservatore Romano” wydanie polskie 1980-

JAN PAWEŁ II

1978

1. *Bez sprawiedliwości nie ma miłości* (Audienca generalna, 8 XI), NP I, s. 48-50; toż: *Senza giustizia non c'è amore*, IGP I, s. 108-111.

2. *Wolność religijna podstawą praw ludzkich* (Orędzie do Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych, 2 XII), NP I, s. 116-119; toż: *Nella libertà religiosa il fondamento dei diritti umani*, IGP I, s. 252-257.

3. *Prawo do pracy i do sprawiedliwości społecznej* (Przemówienie do grupy robotników, 9 XII), NP I, s. 145-147; toż: *Il diritto al lavoro e alla giustizia sociale*, IGP I, s. 319-321.

4. *Solidarność z cierpiącymi z powodu odmowy praw ludzkich* (Homilia podczas Mszy św. w noc Bożego Narodzenia, 24 XII), NP I, s. 192-194; toż: *Solidarietà a chi soffre per la negazione dei diritti umani*, IGP I, s. 415-424.

1979

5. Encyklika *Redemptor hominis* (15 III), NP II, 1, s. 231-267, p. 16, 17; toż: Lettera Enciclica *Redemptor Hominis*, IGP II, 1, s. 550-660.

6. *Z Ewangelii wypływa obowiązek obrony praw ludzkich* (Przemówienie do kierowników Międzynarodowego Instytutu Praw Człowieka, 22 III), NP II, 1, s. 284-285; toż: *Nasce dal Vangelo l'impegno per la difesa dei diritti umani*, IGP II, 1, s. 692-694.

7. *Solidarność z ludźmi dyskryminowanymi i prześladowanymi* (Rozważanie podczas Drogi Krzyżowej, 13 IV), NP II, 1, s. 375-376; toż: *Solidarietà con chi soffre discriminazioni e persecuzioni*, IGP II, 1, s. 899-902.

8. *Chronić człowieka, rodzinę, naród wobec każdego zagrożenia* (Apel Jasnogórski, 5 VI), NP II, 1, s. 653-655; toż: *Proteggere contro ogni minaccia l'uomo, la famiglia, la Nazione*, IGP II, 1, s. 1452-1455.

9. *Zwycięstwo wiary i miłości nad nienawiścią* (Oświęcim-Brzezinka, 7 VI), NP II, 1, s. 693-686; toż: *Vittoria della fede e dell'amore sull'odio*, IGP II, 1, s. 1482-1487.

10. *Pokój, sprawiedliwość, ewangelizacja w nauczaniu Pawła VI* (Audienca generalna, 8 VIII), NP II, 2, s. 57-60; toż: *Pace, giustizia, evangelizzazione nel magistero di Paolo VI*, IGP II, 2, s. 116-122.

11. *Potępienie przemocy w Irlandii* (28 VIII), NP II, 2, s. 93-94; toż: *Condanna delle violenze in Irlanda*, IGP II, 2, s. 189.

12. *Wyrwać korzenie kłamstwa wojny* (Przemówienie do kombatanów, 20 X), NP II, 2, s. 394-396; toż: *Compriamo con l'opera missionaria il nostro destino di Cristiani*, IGP II, 2, s. 793-799.

1980

13. *Potrzeba poszanowania międzynarodowego ładu moralnego* (Przemówienie w rocznicę wybuchu II wojny światowej, 3 IX), NP III, 2, s. 286-287; toż: *L'ordine morale internazionale sia rispettato in Europa e nel mondo*, IGP III, 2, s. 527-529.

14. *Wartość ciała i płci według zamiaru Stwórcy* (Audiencja generalna, 22 X), NP III, 2, s. 509-513; toż: *Realizzazione del valore del corpo secondo il disegno del Creatore*, IGP III, 2, s. 948-956.

15. *Dokument Stolicy Świętej w sprawie wolności religijnej* (14 XI), NP III, 2, s. 597-603, p. 6; toż: *Documento della Santa Sede sulla libertà religiosa*, IGP III, 2, s. 1158-1167.

16. *Świadectwo pełniejszej i głębszej wiary w diasporze* (Homilia podczas Mszy św., Osnabrück, 16 XI), NP III, 2, s. 629-633; toż: *Nella diaspora la testimonianza della fede più piena e profonda*, IGP III, 2, s. 1223-1230.

17. *Wszyscy potrzebujemy nawrócenia* (Spotkanie z Radą Kościoła Ewangelickiego, 17 XI), NP III, 2, s. 644-648; toż: *Siamo chiamati all'unità nel dialogo di verità e di amore*, IGP III, 2, s. 1253-1257.

18. *Odnaleźliśmy się jako bracia w Panu* (Przemówienie do przedstawicieli Kościołów chrześcijańskich, 17 XI), NP III, 2, s. 646-648; toż: *Il rinnovamento della vita cristiana passo necessario verso l'unità*, IGP III, 2, s. 1258-1261.

19. *Głębia i bogactwo wspólnego dziedzictwa* (Przemówienie do przedstawicieli gminy żydowskiej, 17 XI), NP III, 2, s. 653-655; toż: *La ricchezza della comune eredità ci apre al dialogo e alla collaborazione*, IGP III, 2, s. 1272-1276.

20. Encyklika o Bożym miłosierdziu *Dives in misericordia* (30 XI), NP III, 2, s. 755-784; toż: *Lettera Enciclica Dives in Misericordia*, IGP III, 2, s. 1483-1574.

1981

21. „*Zbzczeszczenie świątyni*” (Audiencja generalna, 11 II), NP IV, 1, s. 129-133; toż: *La virtù della purezza attua la vita secondo lo spirito*, IGP IV, 1, s. 258-265.

22. *Bogactwo ubóstwa* (Przemówienie do mieszkańców Tondo, dzielnicy slumsów w Manili, 18 II), NP IV, 1, s. 179-182; toż: *Difendere la dignità dei poveri non è un lusso per la Chiesa*, IGP IV, 1, s. 367-373.

23. *Ziemia jest darem Boga ku pożytkowi wszystkich* (Przemówienie do właścicieli i pracowników plantacji trzciny cukrowej, 20 II), NP IV, 1, s. 207-211; toż: *Il bene comune esige una società giusta*, IGP IV, 1, s. 426-433.

24. *Szczególna rola inwalidów w promowaniu wartości ludzkich* (Przemówienie do uczestników Światowych Igrzysk Inwalidów, 3 IV), NP IV, 1, s. 416-417; toż: *Speciale ruolo degli handicappati nella promozione dei valori umani*, IGP IV, 1, s. 873-875.

25. *Nauczanie społeczne zrodzone w świetle Słowa Bożego* (Tekst Ojca świętego przygotowany na Audiencję generalną, 13 V), NP IV, 1, s. 565-569; toż: *Importanza dell'insegnamento sociale parte integrante della concezione cristiana della vita*, IGP IV, 1, s. 1171-1178.

26. 90. rocznica encykliki „*Rerum novarum*” (15 V), NP IV, 1, s. 573-579; toż: *La celebrazione dell'anniversario dell'Enciclica „Rerum Novarum”*, IGP IV, 1, s. 1190-1202.

27. Encyklika *Laborem exercens* (14 IX), Watykan 1981, p. 1, 8, 11, 16, 21; toż: *Lettera Enciclica Laborem Exercens*, IGP IV, 2, s. 216-266.

28. *Przebaczenie* (Audiencja generalna, 21 X), NP IV, 2, s. 197-202; toż: *Il perdono è una grazia e un mistero del cuore umano*, IGP IV, 2, s. 469-477.

1982

29. *Spółeczeństwo zbudowane na prawdziwej sprawiedliwości* (Przemówienie do uczestników międzynarodowego kongresu, 19 II), NP V, 1, s. 266-269; toż: *Una società fondata sulla vera giustizia è la migliore risposta al terrorismo*, IGP V, 1, s. 653-659.

30. *Rozwiązanie waszych problemów spoczywa w waszych rękach* (Przemówienie do robotników, Porto, 15 V), NP V, 1, s. 747-752, p. 3, 4, 6; toż: *Il lavoro fondato sulla dignità della persona difende gli interessi dell'uomo*, IGP V, 2, s. 1725-1740.

31. *Grzech podziału między chrześcijanami ciąży mocno na Kościele* (Homilia podczas Mszy św. w katedrze w Liverpoolu, 30 V), NP V, 1, s. 851-854; toż: *Il peccato della separazione fra i cristiani grava pesantemente sulla Chiesa*, IGP V, 2, s. 1990-1997.

32. *Oby słowa „sprawiedliwość” i „miłosierdzie” nie były rzucane na wiatr* (Homilia podczas Mszy św. w Pałacu Wystaw, 15 VI), NP V, 2, s. 99-102; toż: *Non c'è religione autentica senza ricerca di giustizia*, IGP V, 2, s. 2323-2333.

33. *Spór z człowiekiem o człowieka* (Homilia podczas Mszy św., Padwa, 12 IX), NP V, 2, s. 368-371; toż: *Il cristianesimo è la contesa messianica con l'uomo e per l'uomo*, IGP V, 3, s. 439-444.

34. *Święty Maksymilian jest znakiem trudnej i tragicznej epoki* (Przemówienie do polskich pielgrzymów przybyłych na kanonizację o. Maksymiliana Kolbe, 11 X), NP V, 2, s. 543-546; toż: *San Massimiliano è il segno salvifico di un'epoca difficile e tragica*, IGP V, 3, s. 785-797.

35. *Zło można zwyciężyć miłością i poznaniem Boga jako Ojca* (Przemówienie podczas spotkania z młodzieżą, Santiago Bernabeu, 3 XI), NP V, 2, s. 696-699; toż: *Il male si vince con l'amore e la conoscenza di Dio come Padre*, IGP V, 3, s. 1114-1120.

36. *Trzeba przywrócić siłę głosowi sumienia* (Przemówienie do władz miasta, Palermo, 20 XI), NP V, 2, s. 815-816; toż: *Ridate forza alla voce della coscienza per restituire a Palermo pace e serenità*, IGP V, 3, s. 1345-1347.

1983

37. *Założenia i cele międzynarodowej działalności Stolicy Świętej* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 15 I), NP VI, 1, s. 56-64; toż: *Il dialogo leale per la pace: linea d'azione della Santa Sede e modello dell'attività diplomatica*, IGP VI, 1, s. 119-132.

38. *Chcę dzielić Getsemani i Kalwarię waszych narodów* (Orędzie radiowo-telewizyjne do Ameryki Środkowej, 26 II), NP VI, 1, s. 233-234; toż: *Vengo tra voi a predicare la fede e la salvezza che viene da Cristo*, IGP VI, 1, s. 495-496.

39. *Przybywam, by dzielić z narodami ich ból* (Przemówienie na lotnisku, Kostaryka, San Jose, 2 III), NP VI, 1, s. 245-247; toż: *Vengo a condividere il dolore dei popoli e per comprenderli più da vicino*, IGP VI, 1, s. 523-525.

40. *Pokój w prawdzie i sprawiedliwości* (Homilia podczas Mszy św., San Salvador, 6 III), ORpol. 4(1983) nr 4, s. 1415; toż: *Pace a questa terra martoriata, riconciliazione tra i fratelli*, IGP VI, 1, s. 600-605.

41. *Wiara, która prowadzi do sprawiedliwości i pokoju* (Homilia podczas Mszy św. na Campo de Marte, 7 III), NP VI, 1, s. 293-296, zwł. p. 6; toż: *Rafforzamento della fede e promozione sociale*, IGP VI, 1, s. 619-625.

42. *Bóg ukarze tego, kto poniża drugiego człowieka* (Spotkanie z ludnością tubylczą Quazaltenango, 7 III), NP VI, 1, s. 297-300; toż: *Con l'evangelizzazione, la Chiesa rinnova le culture, eleva la morale dei popoli, feconda le tradizioni*, IGP VI, 1, s. 626-631.

43. *Przemówienie wygłoszone w Katowicach przed cudownym obrazem Najświętszej Maryi Panny Piekarskiej* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, Katowice, 20 VI), NP VI, 1, s. 780-785; toż: *Solo l'amore può assicurare la pienezza della giustizia*, IGP VI, 1, s. 1608-1616.

44. *Nasz świat potrzebuje nawrócenia* (Przemówienie w Grocie Massabielle, 14 VIII), NP VI, 2, s. 80-82; toż: *Conversione e penitenza per un mondo che ha smarrito la coscienza del peccato*, IGP VI, 2, s. 196-201.

45. *Dziś modlimy się za wszystkich, którzy gdziekolwiek i w jakimkolwiek sposób są prześladowani* (Przemówienie po procesji światła, 14 VIII), NP VI, 2, s. 84-88; toż: *Funzione decisiva e insostituibile del ministero della riconciliazione*, IGP VI, 2, s. 214-217.

46. *Odpowiedzialność Europy za pokój i sprawiedliwość w świecie* (Przemówienie do grupy katolickich parlamentarzystów europejskich, 10 XI), NP VI, 2, s. 470-473; toż: *Responsabilità dell'Europa nella ricerca della pace e della giustizia nel mondo*, IGP VI, 2, s. 1026-1032.

47. *„Przywracajcie każdemu sumieniu jasność i pokój wewnętrzny”* (Przemówienie na zjeździe kapelanów więzień, 24 XI), NP VI, 2, s. 543-544; toż: *„Restituite ad ogni coscienza la serenità e la pace interiore”*, IGP VI, 2, s. 1176-1179.

48. *Papież wyraża życzenia szybkiego rozwiązania problemu cypryjskiego* (Akredytacja nowego ambasadora Grecji, 3 XII), NP VI, 2, s. 570-571; toż: *Il Papa auspica una pronta soluzione per la crisi di Cipro*, IGP VI, 2, s. 1230-1232.

49. *Poszanowanie praw człowieka stanowi siłę prawdziwej demokracji* (Przemówienie do Trybunału Europejskiego, 12 XII), NP VI, 2, s. 621-623; toż: *Il rispetto dei diritti umani è la vera democrazia sociale*, IGP VI, 2, s. 1331-1335.

50. *Konieczne jest przywrócenie mniejszościom godności i praw osoby ludzkiej* (Przemówienie z okazji złożenia listów uwierzytelniających przez ambasadora Gwatemali, 17 XII), IGP VI, 2, s. 646-647; toż: *„È necessario restituire alle minoranze dignità e diritti della persona umana”*, IGP VI, 2, s. 1379-1381.

1984

51. *Świadekstwo męczenników z Angers przypomina ofiarę tak wielu ludzi prześladowanych za wiarę* (Audiencja dla pielgrzymów z Angers, 20 II), NP VII, 1, s. 204-207; toż: *La testimonianza dei martiri di Angers richiama il sacrificio di quanti oggi sono perseguitati o soffrono per la fede*, IGP VII, 1, s. 447-452.

52. *Jest obowiązkiem wyeliminować rasizm z naszej epoki* (Odezwa na Międzynarodowy Dzień Walki z Rasizmem, 21 III), NP VII, 1, s. 341; toż: *„È un dovere eliminare il razzismo dalla nostra epoca”*, IGP VII, 1, s. 729.

53. *„Maryjo, pomóż nam zapoczątkować nowy świat, ponieważ stary jest niesprawiedliwy, gnębi nas i budzi w nas lęk”* (Inwokacja na pożegnanie statuy Matki Bożej z Fatimy, 25 III), NP VII, 1, s. 364-366; toż: *„Maria, aiutaci ad inaugurare un mondo nuovo, perché il vecchio è ingiusto, ci opprime, ci fa paura”*, IGP VII, 1, s. 778-780.

54. *Wolność i wzajemne poszanowanie oraz duchowe otwarcie – to konieczne wartości dla odnowy Libanu* (Orędzie do obywateli udręczonego Libanu, 1 V), NP VII, 1, s. 548-550;

toż: *Libertà, rispetto reciproco e apertura di spirito: valori necessari per far risorgere il Libano*, IGP VII, 1, s. 1186-1190.

55. *Podzielona Korea jest symbolem sytuacji świata* (Przemówienie na spotkaniu z korpusem dyplomatycznym, 4 V), NP VII, 1, s. 571-574; toż: *La sofferenza della Corea divisa è il simbolo del mondo diviso*, IGP VII, 1, s. 1243-1248.

56. *Podążajcie za Duchem Świętym, zwalczając zło i niesprawiedliwość* (Przemówienie do Zgromadzenia Sióstr Misjonarek, 7 VII), NP VII, 2, s. 19-21; toż: *Camminate seguendo lo spirito per combattere i mali e l'ingiustizia*, IGP VII, 2, s. 43-46.

57. *Z walki klas nie może narodzić się solidarność z tymi, którzy cierpią niesprawiedliwość* (Poślanie do biskupów Ameryki Południowej, 2 VIII), NP VII, 2, s. 70-73; toż: *Non può nascere dalla lotta di classe la solidarietà con chi soffre ingiustizie*, IGP VII, 2, s. 152-156.

58. *Problem uchodźców* (Orędzie podpisane przez kardynała Sekretarza Stanu na Dzień Emigranta, 30 VIII), NP VII, 2, s. 138-140; toż: *È ancora grave il dramma dei rifugiati e dei clandestini*, IGP VII, 2, s. 295-299.

59. *„Bądźcie siłą moralną, która zwycięża przemoc, ucisk i zemstę”* (Przemówienie do młodzieży, 7 X), NP VII, 2, s. 402-406; toż: *„Siate la forza morale che sconfigge la prepotenza, l'oppressione, la vendetta”*, IGP VII, 2, s. 818-825.

60. *Jeżeli Jezus umarł, aby dać nam życie, jaki sens ma nienawiść między braćmi?* (Przemówienie do więźniów w Reggio Calabria, 7 X), NP VII, 2, s. 406-408; toż: *Se Gesù è morto per darci la vita, che senso ha l'odio tra fratelli?*, IGP VII, 2, s. 826-828.

61. *Solidarność z tymi, którzy cierpią z powodu niesprawiedliwości* (Przemówienie podczas audiencji dla uczestników sesji plenarnej Papieskiej Komisji „Iustitia et Pax”, 30 XI), NP VII, 2, s. 664-667; toż: *La Chiesa non deve essere né apparire complice di situazioni di ingiustizia*, IGP VII, 2, s. 1333-1339.

62. *Adhortacja apostolska [...] Reconciliatio et paenitentia*” (2 XII), NP VII, 2, s. 674-724; toż: *Esortazione Apostolica Reconciliatio et Paenitentia*”, IGP VII, 2, s. 1352-1499.

1985

63. *Staję w obronie obywateli z marginesów społecznych* (Przemówienie do członków Komisji i Rady Regionu Lacjum, 21 I), NP VIII, 1, s. 84-87; toż: *„Mi faccio avvocato dei cittadini che sono ai margini della società*, IGP VIII, 1, s. 151-154.

64. *Czterdzieści lat temu zakończyła się wojna* (Orędzie Wielkanocne, 7 IV), NP VIII, 1, s. 480-482; toż: *La tutela dei diritti dei popoli è la via della pace*, IGP VIII, 1, s. 933-941.

65. *Skrwawiony Liban oczekuje końca swych cierpień* (Orędzie do Sekretarza ONZ, 7 V), NP VIII, 1, s. 617-618; toż: *Il Libano insanguinato attende la fine delle sue sofferenze*, IGP VIII, 1, s. 1209-1211.

66. *Nie przeciwko ludziom, lecz przeciw niesprawiedliwości* (Homilia podczas Mszy św., Esch-sur-Alzette, 15 V), NP VIII, 1, s. 709-714; toż: *Contro l'ingiustizia una vera solidarietà*, IGP VIII, 1, s. 1379-1386.

67. *Orędzie Ojca Świętego do więźniów* (Bruksela, 16 V), NP VIII, 1, s. 731-733; toż: *„Fratelli, amici, vi auguro la speranza di Gesù Cristo”*, IGP VIII, 1, s. 1419-1422.

68. *Jeśli będziemy milczeć* (Ypres, 17 V), NP VIII, 1, s. 745-749; toż: *Da questa terra di cimiteri, un'invocazione: donaci la pace, Signore, donaci la tua pace!*, IGP VIII, 1, s. 1445-1454.

69. *Solidarność – podstawowe słowo w historii robotniczej* (Przemówienie do świata pracy, Bruksela, 19 V), NP VIII, 1, s. 786-792; toż: *Solidarietà, giustizia e partecipazione sono valori fondamentali per una nuova società*, IGP VIII, 1, s. 1526-1538.

70. *Myszę o ofiarach krwawych starć w Afryce Południowej* (Jaunde, 11 VIII), NP VIII, 2, s. 152; toż: „*Mettere fine, senza tardare, ad ogni indegna discriminazione dell'uomo*”, IGP VIII, 2, s. 310-311.

71. *Kto miłuje pokój, niech pomaga Libanowi* (21 VIII), NP VIII, 2, s. 265-266; toż: *Chi ama pace aiuti il Libano*, IGP VIII, 2, s. 522-523.

72. *Jedność w Chrystusie przekracza podziały kulturalne i etniczne* (Przemówienie do biskupów Malezji, Singapuru i Brunei, 6 IX), NP VIII, 2, s. 301-304; toż: *L'unità in Cristo trascende le divisioni culturali ed etniche*, IGP VIII, 2, s. 585-589.

73. *Prawa człowieka są wspólne dla całej ludzkości* (Przemówienie do osób deportowanych w okresie drugiej wojny światowej, 26 IX), NP VIII, 2, s. 395-396; toż: *La causa per i diritti dell'uomo appartiene all'intera umanità*, IGP VIII, 2, s. 772-774.

1986

74. *Uchodźcy oraz ofiary gwałtu dopraszają się solidarności, żeby móc powrócić do życia* (Akredytacja nowego ambasadora Tajlandii, 9 I), NP IX, 1, s. 26-27; toż: *I rifugiati e le vittime della violenza chiedono solidarietà per tornare a vivere*, IGP IX, 1, s. 45-47.

75. *Pokój nie jest możliwy bez międzynarodowej solidarności i sprawiedliwości* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 11 I), NP IX, 1, s. 32-42; toż: *All'internazionalismo dell'odio e della violenza opporre l'internazionalismo della volontà di pace*, IGP IX, 1, s. 6077.

76. *Zwyciężajcie nienawiść miłością, nieprawdę prawdą, przemoc cierpieniem* (Przemówienie w Raj Ghat (Indie), 1 II), NP IX, 1, s. 127-129; toż: „*Camminiamo insieme, la mano nella mano per costruire un mondo di pace*”, IGP IX, 1, s. 246-249.

77. *Wiara, cierpliwość i żarliwość wewnętrzna za przykładem św. Proboszcza z Ars* (Przemówienie do kapłanów, zakonników, zakonnic i do członków Instytutów Świeckich, 19 III), NP IX, 1, s. 393-396; toż: *Fede, pazienza e fervore interiore sull'esempio del Santo Curato d'Ars*, IGP IX, 1, s. 779-784.

78. *Zapewnić warunki sprzyjające rozwojowi osoby ludzkiej w prawdzie i godności* (Przemówienie do polskich prawników, 20 III), NP IX, 1, s. 406-409; toż: *Assicurare le condizioni giuridiche che favoriscono lo sviluppo della persona nella verità e nella dignità*, IGP IX, 1, s. 806-814.

79. *Kościół wspiera pokojowe rozwiązania dramatycznej kwestii apartheidu* (Akredytacja ambasadora Ghany, 24 III), NP IX, 1, s. 427-428; toż: *La Chiesa incoraggia soluzioni non violente per il drammatico problema dell'apartheid*, IGP IX, 1, s. 849-851.

80. *Opatrzność Boża a obecność zła i cierpienia w świecie* (Audiencja generalna, 4 VI), NP IX, 1, s. 869-874; toż: *La Divina Provvidenza e la presenza del male e della sofferenza nel mondo*, IGP IX, 1, s. 1758-1767.

81. *Opatrzność Boża przezwycięża zło w Chrystusie Odkupicielu* (Audiencja generalna, 11 VI), ORpol. 7(1986) nr 6, s. 5-6; toż: *La Divina Provvidenza supera il male in Gesù Redentore*, IGP IX, 1, s. 1800-1810.

82. *Negocjacje i dialog dla wyeliminowania niesprawiedliwości, która towarzyszy wojnie* (Akredytacja ambasadora Iraku, 27 VI), NP IX, 1, s. 966-967; toż: *Negoziato e dialogo per eliminare le ingiustizie che accompagnano le guerre*, IGP IX, 1, s. 1945-1946.

1987

83. *Spraw, by drogi Chile były drogami pokoju i zgody* (Akt powierzenia Matce Bożej Chile, Maipù, 3 IV), ORpol. 8(1987) nr 4, s. 21; toż: „*Percorra sempre il Cile sentieri di pace e di concordia*”, IGP X, 1, s. 992-994.

84. *Naznaczeni stygmatem strasznego doświadczenia* (Odwiedziny byłego obozu koncentracyjnego, Lublin, Majdanek, 9 VI), ORpol. 8(1987) nr 5 bis, s. 10.

85. *Staliście się wielkim głosem przestrzegającym ludzkość* (Spotkanie z przedstawicielami społeczności żydowskiej, Warszawa, 14 VI), ORpol. 8(1987) nr 5 bis, s. 16; toż: *Quanto più dolorose sono le esperienze tanto maggiore è la speranza*, IGP X, 2, s. 2221-2222.

86. Encyklika *Sollicitudo rei socialis* (30 XII), Città del Vaticano, p. 10, 25, 28 36, 41, 44, 48; toż: *Lettera Enciclica Sollicitudo Rei Socialis*, IGP X, 3, s. 1547-1664.

1988

87. *Moralne kryterium solidarności* (Przemówienie do świata pracy, 17 IV), ORpol. 9(1988) nr 5, s. 12; toż: *La solidarietà accolta come norma morale nella produzione trasforma le opere umane in strumenti di servizio ai fratelli*, IGP XI, 1, s. 936-942.

88. *Droga solidarności* (Przemówienie do intelektualistów i przedstawicieli klasy rządzącej, 12 V), ORpol. 9(1988) nr 6, s. 9-10; toż: „*Vostro obiettivo sia il servire l'uomo boliviano nelle sue attuali pressanti necessità concrete*”, IGP XI, 2, s. 1339-1348.

89. *Czy nie zapomnieliśmy zbyt pochopnie?* (Przemówienie podczas odwiedzin w obozie w Mauthausen, 24 VI), ORpol. 9(1988) nr 7, s. 23-24; toż: *Cosa mai può tramandare ai posteri il nostro secolo se esistono ancora nel mondo i campi di sterminio?*, IGP XI, 2, s. 2141-2145.

1989

90. *Transcendentne podstawy godności i praw człowieka* (Przemówienie noworoczne do korpusu dyplomatycznego, 9 I), ORpol. 10(1989) nr 1-2, s. 11-12; toż: *La dimensione trascendente è la fonte autentica della dignità e dei diritti inviolabili di ogni persona*, IGP XII, 1, s. 60-71.

91. *List apostolski z okazji pięćdziesiątej rocznicy wybuchu II wojny światowej* (27 VIII), ORpol. 10(1989) nr 8, s. 35; toż: *Dalla memoria della guerra sale un'invocazione di pace che si fa insieme preghiera ed impegno concreto*, IGP XII, 2, s. 420-423.

92. *Ancora una volta* (List do wszystkich biskupów Kościoła katolickiego w sprawie pokoju w Libanie, 7 IX), ORpol. 10(1989) nr 9 s. 1, 3; toż: „*Ancora una volta*”, IGP XII, 2, s. 467-471.

1990

93. „Nie” wszelkiego rodzaju dyskryminacji (Homilia podczas Mszy św., Praia, 26 I), ORpol. 11(1990) nr 1, s. 25-26; toż: *Il cristianesimo è la forza degli umili che sanno essere semplici*, IGP XIII, 1, s. 192-199.

94. *W imię sprawiedliwości wzywam: nie zapominajcie o ludziach głodujących* (Apel w sprawie krajów Sahelu, 29 I), ORpol. 11(1990) nr 23, s. 24-25; toż: *Il mondo deve sapere che l’Africa conosce una profonda povertà*, IGP XIII, 1, s. 302-308.

95. *Trudna droga do międzynarodowej solidarności* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, N’Djamena (Czad), 1 II), ORpol. 11(1990) nr 4, s. 26-27; toż: *Il coraggio della lucidità di fronte agli attentati alla pace*, IGP XIII, 1, s. 361-366.

96. *Budujcie teraz mocą dojrzałości zdobytej w okresie prześladowań* (Przemówienie podczas spotkania z kapłanami, zakonnikami i zakonnicami, Praga, 21 IV), ORpol. 11(1990) nr 4, s. 14, 31; toż: „*Costruite ora il tempio della libera vita della vostra Chiesa*”, IGP XIII, 1, s. 944-953.

97. *Wieczernik dziejów już nie jest zamknięty* (Homilia podczas Mszy św., Praga, 21 IV), ORpol. 11(1990) nr 5, s. 20-21; toż: *Il cenacolo della storia della Chiesa non è più chiuso*, IGP XIII, 1, s. 960-964.

98. *Spotykamy się dziś na ruinach wieży Babel* (Przemówienie na Hradczanach, 21 IV), ORpol. 11(1990) nr 5, s. 22-24; toż: *Gli eventi di cui siamo testimoni dimostrano che l’Europa unita non è un’utopia del Medio Evo ma un traguardo raggiungibile*, IGP XIII, 1, s. 965-974.

99. *Etyczny wymiar aktualnych kryzysów: potrzeba solidarności między narodami* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, Meksyk, 8 V). ORpol. 11(1990) nr 6, s. 10; toż: *La solidarietà tra i popoli si rivela come il punto di partenza imprescindibile per affrontare i grandi crocevia della storia*, IGP XIII, 1, s. 1167-1171.

100. *Bóg nigdy nie opuszcza człowieka* (Przemówienie podczas liturgii Słowa, Tuxtla Gutiérrez, 11 V), ORpol. 11(1990) nr 6, s. 13-14; toż: *La speranza cristiana è anche speranza per questa vita*, IGP XIII, 1, s. 1221-1228.

101. *Co Duch Święty mówi Kościołowi przez doświadczenia wschodniej i zachodniej Europy?* (Przemówienie do uczestników zebrania konsultacyjnego przed specjalnym zgromadzeniem Synodu Biskupów poświęconym Europie, 5 VI), ORpol. 11(1990) nr 6, s. 1, 16-17; toż: *Un reciproco scambio di doni e di esperienze tra le Chiese dell’Oriente e dell’Occidente per la nuova evangelizzazione dell’Europa*, IGP XIII, 1, s. 1512-1523.

1991

102. *Bramy nadziei* (Przemówienie noworoczne do korpusu dyplomatycznego akredytowanego przy Stolicy Apostolskiej, 12 I), ORpol. 12(1991) nr 2-3, s. 11-15; toż: *La pace è ancora possibile, la guerra segnerebbe il declino di tutta l’umanità*, IGP XIV, 1, s. 78-93.

103. Encyklika *Centesimus annus* (1 V), ORpol. 12(1991) nr 4, s. 4-30, p. 16, 22, 52; toż: *Lettera Enciclica Centesimus Annus*, IGP XIV 1, s. 953-1083.

104. *Wasza wolność wyrosła z ofiary wielu męczenników* (Przemówienie podczas spotkania z grekokatolikami, Przemyśl, 2 VI), ORpol. 12(1991) nr 5, s. 18-20; toż: *La*

cattedrale: dono di riconciliazione e impegno di fratellanza e di reciproco rispetto, IGP XIV, 1, s. 1424-1430.

105. „Nie zabijaj”: przeciwko uzurpacji Bożej władzy nad życiem i śmiercią (Homilia podczas Mszy św., Radom, 4 VI), ORpol. 12(1991) nr 5, s. 34-36; toż: *Alle vittime della crudeltà umana nel nostro secolo si aggiunge il grande cimitero dei non-nati e degli indifesi*, IGP XIV, 1, s. 1467-1472.

106. *Na samym wstępie powstawania sprawiedliwszego świata i nowej Europy* (Spotkanie z korpusem dyplomatycznym, Warszawa, 8 VI), ORpol. 12(1991) nr 6, s. 25-27; toż: *Dai profondi cambiamenti sociali rinasce la speranza di un'Europa dello Spirito*, IGP XIV, 1, s. 1600-1606.

107. *Rasizm we wszelkich postaciach jest grzechem przeciw Bogu i ludzkości* (Przemówienie podczas spotkania ze wspólnotą żydowską, Budapeszt, 18 VIII), ORpol. 12(1991) nr 910, s. 1920; toż: *Occorre educare le coscienze a considerare antisemitismo e razzismo come peccati contro Dio e contro l'umanità*, IGP XIV, 2, s. 347-351.

108. *Modlimy się dziś o pokój w Jugosławii* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 22 IX), ORpol. 12(1991) nr 9-10, s. 55-56; toż: *Si metta fine alla violenza fratricida che insanguina inermi popolazioni*, IGP XIV, 2, s. 626-628.

109. *Świętości sprzeciwia się wszelka niesprawiedliwość* (Homilia podczas Mszy św., São Luis, 14 X), ORpol. 12(1991) nr 11, s. 10-12; toż: *Riforma agraria e proprietà della terra: l'ingiustizia ceda il posto alla giustizia*, IGP XIV, 2, s. 841-847.

1992

110. *Krzyk wieków i pokoleń* (Wizyta w domu niewolników, Gorée, 22 II), ORpol. 13(1992) nr 5, s. 15-16; toż: „*Sono venuto a rendere omaggio a tutte le vittime sconosciute*”, IGP XV, 1, s. 390.

111. *Zapłaciliście wysoką cenę za wierność Chrystusowi* (Przemówienie podczas audiencji dla biskupów czeskich i słowackich, 26 VI), ORpol. 13(1992) nr 11, s. 13-16; toż: „*Avete pagato un prezzo pesante per la vostra fedeltà. Ora vi attende un compito pressante: la nuova evangelizzazione*”, IGP XV, 1, s. 1959-1965.

112. *W tych dramatycznych chwilach jestem całym sercem przy was* (Przesłanie do biskupów Bośni i Hercegowiny, 12 XI), ORpol. 14(1993) nr 1, s. 34; toż: *Rispetto per i valori sacri della persona umana*, IGP XV, 2, s. 537-540.

113. *Podejmujemy szczery dialog, aby usuwać przyczyny nietolerancji i niezrozumienia* (Przemówienie do członków Rady ds. Dialogu Międzywyznaniowego, 13 XI), ORpol. 14(1993) nr 3, s. 32-33; toż: *È necessario un comune impegno per eliminare le intolleranze*, IGP XV, 2, s. 551-555.

1993

114. *Narzędziom zniszczenia i śmierci przeciwstawiamy nasze wołanie do Boga* (Dzień Modlitw o pokój w Europie, Asyż, 9 I), ORpol. 14(1993) nr 3, s. 7-8; toż: „*Alle guerre e ai conflitti voliamo contrapporre la nostra concordia*”, IGP XVI, 1, s. 32-35.

115. *Wojna i ubóstwo: dwie plagi nękające ludzkość* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 16 I), ORpol. 14(1993) nr 3, s. 40-44; toż: *La guerra d'aggressione è indegna dell'uomo*, IGP XVI, 1, s. 115-128.

116. *List [...] do Arcybiskupa Sarajewa o katastrofalnej sytuacji materialnej i moralnej spowodowanej wojną w Bośni i Hercegowinie* (2 II), ORpol. 14(1993) nr 4, s. 7-8; toż: *Dobbiamo aiutare le donne così dolorosamente offese a trasformare l'atto di violenza in un atto di amore e di accoglienza*, IGP XVI, 1, s. 241-243.

117. *Poszanowanie praw wszystkich drogą do pokoju i bezpieczeństwa* (Przemówienie podczas audiencji dla prezydenta Sudanu, Chartum, 10 II), ORpol. 14(1993) nr 4, s. 37-38; toż: *Le minoranze hanno il diritto di esistere: lo Stato è moralmente obbligato a garantirne il rispetto senza discriminazioni*, IGP XVI, 1, s. 403-407.

118. *Wolność religijna prawem każdego człowieka* (Homilia podczas Mszy św., Chartum, 10 II), ORpol. 14(1993) nr 4, s. 39-41; toż: *La mia voce vi raggiunga, fratelli del Sud: Cristo e la sua Chiesa non vi lasceranno mai soli*, IGP XVI, 1, s. 410-416.

119. *Ogłoszenie Jana Pawła II do Sekretarza Generalnego ONZ w obronie ludności Bośni i Hercegowiny wystawionej na śmiercionośne szaleństwo wojny* (1 III), ORpol. 14(1993) nr 5-6, s. 4-5; toż: *„Avere il coraggio della pace”*, IGP XVI, 1, s. 563-565.

120. *Czas powrócić do Boga* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 7 III), ORpol. 14(1993) nr 5-6, s. 55-56; toż: *È ora di tornare a Dio!*, IGP XVI, 1, s. 588-591.

121. *Po latach cierpienia radość zmartwychwstania* (Homilia podczas Mszy św., podczas której papież konsekrował nowych biskupów Albanii, Szkodra, 25 IV), ORpol. 14(1993) nr 7, s. 5-7; toż: *L'Eucaristia torna nella vostra terra. Torna la Chiesa*, IGP XVI, 1, s. 1005-1011.

122. *W obronie praw Indian* (Przemówienie podczas spotkania z przedstawicielami społeczności indiańskich, 11 VIII), ORpol. 14(1993) nr 11, s. 13-16; toż: *Il mondo non può sentirsi tranquillo di fronte a popoli afflitti dalla povertà*, IGP XVI, 2, s. 423-431.

123. *Zadania dyplomatów w nowej sytuacji Europy* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego akredytowanego na Litwie, 5 IX), ORpol. 14(1993) nr 12, s. 14-16; toż: *La diplomazia ha il dovere di facilitare la vita democratica nelle Nazioni che escono da un regime totalitario*, IGP XVI, 2, s. 633-640.

1994

124. *Budujmy mosty między ludźmi i narodami* (Przemówienie noworoczne do korpusu dyplomatycznego akredytowanego przy Stolicy Apostolskiej, 15 I), ORpol. 15(1994) nr 4, s. 15-20; toż: *È tempo dell'audacia della fraternità*, IGP XVII, 1, s. 112-125.

125. *Wojna nie jest nieunikniona* (Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami seminarium zorganizowanego przez „NATO Defense College”, 7 II), ORpol. 15(1994) nr 3, s. 50; toż: *Gli orrori nella ex Jugoslavia non nascono solo da rivalità etniche ma sono il risultato di una serie di concrete decisioni politiche*, IGP XVII, 1, s. 418-419.

126. *Aby zapobiec odradzaniu się zła* (Przemówienie do przedstawicieli społeczności żydowskich, 7 IV), ORpol. 15(1994) nr 8, s. 20-21; toż: *L'umanità non può permettere che si ripetano gli orribili crimini causati dall'antisemitismo e dall'odio razziale*, IGP XVII, 1, s. 892-894.

127. *Telegram papieski w 50. rocznicę zagłady Romów* (25 VII), ORpol. 15(1994) nr 9-10, s. 51-52.

128. *Bóg jest po stronie uciskanych* (Homilia podczas Mszy św. o pokój na Bałkanach, 8 IX), ORpol. 15(1994) nr 11, s. 10-13; toż: *Basta con la guerra! Dio è dalla parte degli oppressi: è suo il popolo che sta morendo*, IGP XVII, 2, s. 247-254.

129. *Do Prezydenta Republiki Bośni i Hercegowiny* (Przesłanie, które Ojciec Święty miał wygłosić w Sarajewie, 8 IX), ORpol. 15(1994) nr 11, s. 13-14; toż: *Al Presidente della Presidenza della Repubblica di Bosnia ed Erzegovina*, IGP XVII, 2, s. 255-259.

130. *Przebaczyć i prosić o przebaczenie* (Homilia podczas Mszy św. w Zagrzebiu, 11 IX) ORpol. 15(1994) nr 11, s. 21-23; toż: *Il futuro delle Nazioni Balcaniche ha un solo nome: pace!*, IGP XVII, 2, s. 282-287.

1995

131. *Stolica Apostolska jest głosem, na który czeka ludzkie sumienie* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 9 I), ORpol. 16(1995) nr 3, s. 50-53; toż: *La Santa Sede è la voce che la coscienza umana attende*, IGP XVIII, 1, s. 59-66.

132. *Przesłanie z okazji 50. rocznicy zakończenia w Europie drugiej wojny światowej* (8 V), ORpol. 16(1995) nr 7, s. 4-10; toż: *Messaggio in occasione del 50° anniversario della fine in Europa della seconda guerra mondiale*, IGP XVIII, 1, s. 1236-1250.

133. *Podziały i bariery między ludźmi mogą zostać usunięte* (Przemówienie do członków ruchu Pax Christi, 29 V), ORpol. 16(1995) nr 10, s. 42-43; toż: *I paesi produttori di armi sono moralmente responsabili per il grave indebitamento delle nazioni in via di sviluppo*, IGP XVIII, 1, s. 1593-1597.

134. *Ewangelizacja wśród Cyganów* (Przemówienie do uczestników IV Międzynarodowego Kongresu Duszpasterstwa Cyganów, 8 VI), ORpol. 17(1996) nr 1, s. 34-35; toż: *La nuova evangelizzazione del popolo zingaro non deve perdere la memoria di una storia segnata da tragedie*, IGP XVIII, 1, s. 1688-1691.

135. *Strzeżmy Przymierza Pokoju, jakie Bóg zawarł z całym stworzeniem* (Homilia podczas Mszy św. z okazji 50. rocznicy zakończenia w Europie II wojny światowej, 11 VI), ORpol. 16(1995) nr 8-9, s. 47-48; toż: *Un ponte di pace verso i secoli e le generazioni del Terzo Millennio*, IGP XVIII, 1, s. 1706-1711.

136. *Nie wolno łamać ani ignorować praw migranta* (Orędzie na Światowy Dzień Migranta 1996 r., 25 VII), ORpol. 17(1996) nr 6, s. 8-10; toż: *„Nella Chiesa nessuno è straniero e la Chiesa non è straniera a nessun uomo e in nessun luogo”*, IGP XVIII, 2, s. 130-134.

137. *Adhortacja apostolska Ecclesia in Africa* o Kościele w Afryce i jego misji ewangelizacyjnej u progu roku 2000 (14 IX), ORpol. 16(1995) nr 10, s. 4-40, p. 142; toż: *Esortazione Apostolica Ecclesia in Africa*, IGP XVIII, 2, s. 373-541.

138. *Adhortacja apostolska „Ecclesia in Africa” programem dla wszystkich* (Przemówienie na zakończenie trzeciej sesji Specjalnego Zgromadzenia Synodu Biskupów poświęconego Afryce, 19 IX), ORpol. 16(1995) nr 11-12, s. 30-32; toż: *Il Sinodo si è appena iniziato*, IGP XVIII, 2, s. 611-618.

1996

139. *Światła i cienie współczesnego świata* (Przemówienie do Korpusu Dyplomatycznego, 13 I), ORpol. 17(1996) nr 3, s. 25-28; toż: *Ciascun popolo deve essere disposto ad accogliere l'identità del suo vicino*, IGP XIX, 1, s. 58-66.

140. *Solidarność z ubogimi* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 9 VI), ORpol. 17(1996) nr 10, s. 12; toż: *Non ci si deve rassegnare alle grandi periferie urbane dove torme di poveri si procacciano da vivere tra le briciole del consumismo*, IGP XIX, 1, s. 1489-1492.

141. *Wielką wartością jest życie i godność osoby ludzkiej* (Wręczenie Ojcu Świętemu „Ksiąg Zgonów z Auschwitz”, 10 VI), ORpol. 17(1996) nr 7-8, s. 56; toż: „*Ricevo questi libri come Papa, a nome della Chiesa*”, IGP XIX, 1, s. 1493-1495.

142. *Żydzi i chrześcijanie muszą bronić godności wszystkich ludzi* (Spotkanie z Centralną Radą Żydów, 23 VI), ORpol. 17(1996) nr 9, s. 27-28; toż: *L'esperienza del terrore nazionalsocialista ha dimostrato che senza il rispetto di Dio si perde anche il rispetto dell'uomo*, IGP XIX, 1, s. 1603-1607.

143. *Uobdzy i cierpiący wizerunkiem Chrystusa* (Tours, 21 IX), ORpol. 17(1996) nr 11-12, s. 30-31; toż: *Nuove forme di solidarietà reale per rispondere al moltiplicarsi degli attentati contro la dignità umana*, IGP XIX, 2, s. 419-423.

144. *Przebacz, a zaznasz pokoju* (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 1997 r., 8 XII), ORpol. 18(1997) nr 1, s. 4-8; toż: „*Offri il perdono, ricevi la pace*”, IGP XIX, 2, s. 928-939.

1997

145. *W służbie pokoju, sprawiedliwości i solidarności* (Przemówienie noworoczne do korpusu dyplomatycznego, 13 I), ORpol. 18(1997) nr 3, s. 20-22; toż: *È urgente organizzare la pace del dopo-guerra-fredda e la libertà del dopo 1989*, IGP XX, 1, s. 92-98.

146. *List [...] do sekretarza generalnego ONZ w związku z sytuacją w Zairze* (4 III), ORpol. 18(1997) nr 4-5, s. 9; toż: *Adoperarsi per un'applicazione precisa del diritto e per il miglioramento della sorte delle popolazioni*, IGP XX, 1, s. 381-382.

147. *Nigdy więcej wojny!* (Przemówienie powitalne, Sarajewo, 12 IV), ORpol. 18(1997) nr 6, s. 7-8; toż: „*Mai più la guerra, mai più l'odio e l'intolleranza!*”, IGP XX, 1, s. 660-662.

148. *Budowanie prawdziwego pokoju zadaniem wszystkich* (Przemówienie do członków kolegijskiego Prezydium Bośni i Hercegowiny, 13 IV), ORpol. 18(1997) nr 6, s. 11-12; toż: *L'edificio della pace deve poggiare sul coraggio del perdono. Occorre saper chiedere perdono e perdonare!*, IGP XX, 1, s. 672-674.

149. *Trzeba odbudować zranione i rozbite społeczeństwo* (Przemówienie do biskupów Bośni i Hercegowiny, 13 IV), ORpol. 18(1997) nr 6, s. 15-16; toż: *Siamo con voi saremo sempre con voi nel sostenere i vostri sforzi per riedificare la comunità cristiana*, IGP XX, 1, s. 683-687.

150. *Kościół potępia teorie rasistowskie* (Przemówienie do uczestników sympozjum na temat korzeni antyjudazmu, 31 X), ORpol. 19(1998) nr 1, s. 30-31; toż: *La Chiesa condanna con fermezza tutte le forme di genocidio e le teorie razziste che le ispirano o pretendono di giustificarle*, IGP XX, 2, s. 723-726.

151. *Sprawiedliwość każdego człowieka źródłem pokoju dla wszystkich* (Orędzie na XXXI Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 1998 r., 8 XII), ORpol. 19(1998) nr 1, s. 4-8; toż: *Dalla giustizia di ciascuno nasce la pace per tutti*, IGP XX, 2, s. 949-959.

1998

152. *Wierność niepisanemu prawu sumienia* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 10 I), ORpol. 19(1998) nr 4, s. 31-33; toż: *La fedeltà alla legge non scritta della coscienza umana è oggi sfidata da „un nuovo linguaggio”, espressione di ideologie o di gruppi di pressione*, IGP XXI, 1, s. 83-91.

153. *List Papieża Jana Pawła II* (12 III), ORpol. 19(1998) nr 5-6, s. 52; toż: „*Un'indelebile macchia nella storia del secolo che si sta concludendo*”, IGP XXI, 1, s. 521-522.

154. *Wolał przyjąć cierpienie niż zdradzić Chrystusa* (Homilia podczas Mszy św. beatyfikacyjnej, Marija Bistrica, 3 X), ORpol. 19(1998) nr 12, s. 7-9; toż: *L'eroico Cardinale di Zagabria, Alojzije Stepinac, è beato: è la vittoria della Croce di Cristo*, IGP XXI, 2, s. 635-639.

155. *Przesłanie Jana Pała II z okazji 50. rocznicy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka* (30 XI), ORpol. 20(1999) nr 3, s. 11-12; toż: *Un anniversario che è apello per un esame di coscienza*, IGP XXI, 2, s. 1156-1159.

156. *Poszanowanie praw człowieka warunkiem prawdziwego pokoju* (Orędzie na XXXII Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 1999 r., 8 XII), ORpol. 20(1999) nr 1, s. 4-8; toż: *Nel rispetto dei diritti umani il segreto della pace vera*, IGP XXI, 2, s. 1214-1227.

1999

157. *Oby wszyscy odkryli miłość Ojca wszechświata* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 11 I), ORpol. 20(1999) nr 3, s. 13-15; toż: *Dalla relazione ineluttabile fra Dio e l'uomo dipende il futuro delle società*, IGP XXII, 1, s. 34-41.

158. *Budujcie świat bardziej ludzki i sprawiedliwy* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 23 I), ORpol. 20(1999) nr 4, s. 21-22; toż: *La storia umana non può andare contro l'uomo*, IGP XXII, 1, s. 220-225.

159. *Kościół prosi o przebaczenie win swoich synów* (Audiencja generalna, 1 IX), ORpol. 20(1999) nr 11, s. 35-36; toż: *La Chiesa chiede perdono per le colpe dei suoi figli*, IGP XXII, 2, s. 250-257.

160. *Obchody Wielkiego Jubileuszu wezwaniem do zmiany stylu życia* (Orędzie na Światowy Dzień Migranta 2000 r., 21 XI), ORpol. 21(2000) nr 3, s. 6-9; toż: *La figura dell'esule dà al Giubileo un significato concreto per i credenti: esso diventa richiamo al cambiamento di vita*, IGP XXII, 2, s. 984-991.

161. „*Na ziemi pokój ludziom, których Bóg miłuje!*” (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2000, 8 XII), ORpol. 21(2000) nr 1, s. 4-9; toż: „*Pace in terra agli uomini, che Dio ama!*”, IGP XXII, 2, s. 1099-1112.

2000

162. *Przebaczamy i prosimy o przebaczenie* (Homilia podczas liturgii Dnia Przebaczenia, 12 III), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 41-42; toż: *Perdoniamo e chiediamo perdono!*, IGP XXIII, 1, s. 351-355.

163. *Macie niezbywalne prawo do godnego życia* (Wizyta w obozie dla uchodźców, 22 III), ORpol. 21(2000) nr 5, s. 23-24; toż: *Maggiore solidarietà internazionale*

e volontà politica per affrontare la sfida posta dalle condizioni dei profughi, IGP XXIII, 1, s. 414-416.

164. *Nigdy nie ugięli się przed mocą zła* (Homilia podczas Mszy św., 7 V), ORpol. 21(2000) nr 7-8, s. 32-34; toż: *I martiri: lievito della storia del Novecento*, IGP XXIII, 1, s. 772-776.

165. *Przekazcie pamięć o męczeństwie przyszłym pokoleniom* (Przemówienie z okazji jubileuszowej pielgrzymki Rumunów, 9 V), ORpol. 21(2000) nr 7-8, s. 19-21; toż: „*Conservate nei vostri cuori la viva memoria del martirio e trasmettetela alle generazioni future*”, IGP XXIII, 1, s. 799-803.

166. *Orędzie Fatimy wzywa do nawrócenia i przemiany życia* (Homilia podczas Mszy św., Fatima, 13 V), ORpol. 21(2000) nr 7-8, s. 7-8; toż: *La Chiesa pone sul lucerniere i pastorelli Francesco e Giacinta, due fiammelle che Dio ha acceso per illuminare l'umanità nelle sue ore buie e inquiete*, IGP XXIII, 1, s. 837-842.

167. *Orędzie na Jubileusz w więzieniach* (24 VI), ORpol. 21(2000) nr 9, s. 6-8; toż: „*Mi rivolgo con fiducia ai Responsabili degli Stati per invocare un „segno di clemenza” a vantaggio di tutti i detenuti*”, IGP XXIII, 1, s. 1155-1161.

168. *O solidarność z głodującymi* (Przesłanie do dyrektora generalnego FAO z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 4 X), ORpol. 22(2001) nr 1, s. 8-9; toż: *Liberare dalla fame le centinaia di milioni di esseri umani tuttora vittime del flagello della denutrizione*, IGP XXIII, 2, s. 535-537.

169. *Dialog między kulturami drogą do cywilizacji miłości i pokoju* (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju, 8 XII), ORpol. 22(2001) nr 2, s. 24-29, p. 8, 9, 12, 13, 17; toż: *Dialogo tra le culture per una civiltà dell'amore e della pace*, IGP XXIII, 2, s. 1062-1076.

2001

170. List apostolski *Novo Millennio ineunte* na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (6 I), ORpol. 22(2001) nr 2, s. 4-23, p. 6-8, 14, 50, 51; toż: *Lettera Apostolica Nuovo Millennio Ineunte*, IGP XXIV, 1, s. 38-127.

171. *Przebaczenie drogą do pokoju* (Orędzie na Wielki Post 2001 r., 7 I), ORpol. 22(2001) nr 3, s. 8-9; toż: „*La carità non tiene conto del male ricevuto*”, IGP XXIV, 1, s. 141-145.

172. *Wszyscy razem ratujmy człowieka* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 13 I), ORpol. 22(2001) nr 3, s. 18-20; toż: *In questo inizio di millennio, tutti insieme salviamo l'uomo!*, IGP XXIV, 1, s. 161-166.

173. *Pragnę wyróżnić Kościoły boleśnie doświadczone* (Rozważnie przed modlitwą „Anioł Pański”, 28 I), ORpol. 22(2001) nr 3, s. 11; toż: *L'annuncio dei nomi dei Cardinali riservati „in pectore” e di quelli di altri cinque Presuli che saranno creati nel Concistorio del 21 febbraio*”, IGP XXIV, 1, s. 243-245.

174. *Duszpasterstwo migrantów zadaniem współczesnego Kościoła* (Orędzie na Światowy Dzień Migranta, 2 II), ORpol. 22(2001) nr 5, s. 8-12; toż: *La pastorale per i migranti, via per l'adempimento della missione della Chiesa oggi*, IGP XXIV, 1, s. 286-294.

175. *Budujcie społeczeństwo braterskie, sprawiedliwe i solidarne* (Homilia podczas Mszy św., Damaszek, 6 V), ORpol. 22(2001) nr 7-8, s. 23-25; toż: *L'ardente missione di Paolo testimonia che il Vangelo è un potente fattore di trasformazione del mondo*, IGP XXIV, 1, s. 885-890.

176. *Trzeba obalić mury i przezwyciężyć nieufność* (Przemówienie podczas spotkania z intelektualistami, Kijów, 23 VI), ORpol. 22(2001) nr 9, s. 17-18; toż: *Sono venuto per rendere omaggio ai Sacrali della vostra storia e per unirmi con voi nell'invocare la protezione divina sul futuro*, IGP XXIV, 1, s. 1266-1274.

177. *Nie przemoc, ale braterstwo* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 12 VIII), ORpol. 22(2001) nr 10, s. 28-29; toż: *Una catena di mani disarmate per costruire un futuro immediato di fraternità*, IGP XXIV, 2, s. 154-157.

178. *Rasizm zniewagą Boga* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 26 VIII), ORpol. 22(2001) nr 10, s. 30-31; toż: *Ogni retta coscienza non può non condannare decisamente il razzismo, peccato che costituisce grave offesa contro Dio*, IGP XXIV, 2, s. 194-195.

179. *Miłość i sprawiedliwość początkiem człowieczeństwa* (Przemówienie powitalne, Astana (Kazachstan), 22 IX), ORpol. 22(2001) nr 11-12, s. 14-15; toż: *Con il dialogo, non con le armi si risolvono le controversie*, IGP XXIV, 2, s. 374-381.

180. *Nienawiść, fanatyzm i terrorizm znieważają imię Boga* (Przemówienie do przedstawicieli świata kultury, sztuki i nauki, 24 IX), ORpol. 22(2001) nr 11-12, s. 24-25; toż: *L'odio, il fanatismo e il terrorismo profanano il nome di Dio e sfigurano l'autentica immagine dell'uomo*, IGP XXIV, 2, s. 427-435.

181. *Nie ma pokoju bez sprawiedliwości, nie ma sprawiedliwości bez przebaczenia* (Orędzie na XXXV Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2002 r., 8 XII), ORpol. 23(2002) nr 1, s. 4-7; toż: *„Non c'è pace senza giustizia. Non c'è giustizia senza perdono”*, IGP XXIV, 2, s. 1081-1090.

2002

182. *Otwórzmy serca i umysły na wyzwania naszych czasów* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 10 I), ORpol. 23(2002) nr 3, s. 33-35; toż: *Non lasciamoci sopraffare dalla durezza di questi tempi. Apriamo piuttosto il cuore e l'intelligenza alle grandi sfide che ci attendono*, IGP XXV, 1, s. 32-38.

183. *O nowy styl solidarności* (Przemówienie do burmistrzów uczestniczących w „Globalization Conference”, 13 V), ORpol. 23(2002) nr 10-11, s. 27; toż: *Promuovere un movimento generale di solidarietà fra tutti i settori della popolazione, prestando un'attenzione speciale ai deboli e agli emarginati*, IGP XXV, 1, s. 731-732.

184. *Przeciw przejawom rasizmu, ksenofobii i skrajnego nacjonalizmu* (Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 24 X), ORpol. 24(2003) nr 3, s. 4-5; toż: *„Per un impegno a vincere ogni razzismo, xenofobia e nazionalismo esasperato”*, IGP XXV, 2, s. 606-609.

2003

185. *„Nie” śmierci, egoizmowi i wojnie! „Tak” życiu i pokojowi!* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 13 I), ORpol. 24(2003) nr 3, s. 21-24; toż: *No alla morte! No all'egoismo! No alla guerra! Si alla Vita! Si alla Pace!*, IGP XXVI, 1, s. 52-58.

186. *Oczyszczenie pamięci, przebaczenie, współpraca* (Przemówienie do delegacji Prawosławnego Patriarchatu Serbii, 6 II), ORpol. 24(2003) nr 4, s. 49-50; toż: *Ricericare*

e promuovere ogni forma di collaborazione che permetta agli ortodossi ed ai cattolici di dare insieme una vivida e convincente testimonianza della loro comune tradizione, IGP XXVI, 1, s. 163-165.

187. *W świecie nienawiści i przemocy głośmy „Ewangelię pokoju”* (Przemówienie do uczestników kongresu z okazji 35. rocznicy powstania Wspólnoty św. Idziego, 8 II), ORpol. 24(2003) nr 4, s. 34-35; toż: *Non bisogna rassegnarsi, la guerra non è inevitabile*, IGP XXVI, 1, s. 173-175.

188. *Misją papieża jest obrona praw człowieka* (Przemówienie z okazji nadania doktoratu „honoris causa” Uniwersytetu „La Sapienza”, 17 V), ORpol. 24(2003) nr 10, s. 33-35; toż: *Gli uomini e le donne del Terzo Millennio sappiano iscrivere nelle leggi e tradurre nei comportamenti i diritti fondamentali dell'uomo, di ogni uomo, di tutto l'uomo*, IGP XXVI, 1, s. 781-787.

189. Adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa* (28 VI), ORpol. 24(2003) nr 7-8, s. 4-39; toż: *Esortazione Apostolica Ecclesia in Europa*, IGP XXVI, 1, s. 1004-1083.

190. *Przesłanie w 60. rocznicę tragicznych wydarzeń na Wołyniu* (7 VII), ORpol. 24(2003) nr 10, s. 58; toż: *„Il nuovo millennio esige che ucraini e polacchi si guardino con occhi riconciliati”*, IGP XXVI, 2, s. 38-40.

191. *Budujmy świat bez wojen* (Przesłanie z okazji XVII międzynarodowego spotkania poświęconego modlitwie o pokój w Akwizgranie, 5 IX), ORpol. 24(2003) nr 11-12, s. 5-6; toż: *Il sogno di un mondo libero dalle guerre*, IGP XXVI, 2, s. 190-194.

192. *Zawsze aktualne zadanie: wychowywać do pokoju* (Orędzie na XXXVII Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2004 r., 8 XII), ORpol. 25(2004) nr 2, s. 4-7; toż: *Un impegno sempre attuale: educare alla pace*, IGP XXVI, 2, s. 904-913.

193. *Migracje w poszukiwaniu pokoju* (Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy 2004 r., 15 XII), ORpol. 25(2004) nr 3, s. 4-5; toż: *La mobilità umana forzata, a causa della guerra e della violenza, del terrorismo e dell'oppressione, della discriminazione e dell'ingiustizia*, IGP XXVI, 2, s. 983-986.

2004

194. *Psalm 15 – człowiek sprawiedliwy* (Audiencja generalna, 4 II), ORpol. 25(2004) nr 4, s. 41-42; toż: *Salmo 14: Chi è degno di stare davanti al Signore?*, IGP XXVII, 1, s. 142-147.

195. *Poszanowanie praw człowieka warunkiem pokoju* (Przemówienie do nowych ambasadorów przy Stolicy Apostolskiej, 27 V), ORpol. 25(2004) nr 9, s. 50-51; toż: *Oggi faccio appello alla coscienza degli uomini: la pace non potrà giungere se non ci mobilitiamo tutti*, IGP XXVII, 1, s. 677-678.

196. *O solidarność z Afryką* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 25 VII), ORpol. 25(2004) nr 10, s. 22; toż: *Non abbandonare l'Africa che soffre*, IGP XXVII, 2, s. 52-54.

197. *Nie daj się zwyciężyć złu, ale zło dobrem zwyciężaj* (Orędzie na XXXVIII Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2005 r., 8 XII), ORpol. 26(2005) nr 2, s. 4-8; toż: *„Non lasciarti vincere dal male, ma vinci con il bene il male”*, IGP XXVII, 2, s. 676-685.

2005

198. *Nawet w otchłani cierpienia może zwyciężyć miłość* (Przesłanie z okazji 60. rocznicy wyzwolenia obozu w Oświęcimiu-Brzezince, 15 I), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 10-11; toż: „*Davanti alla tragedia della Shoà a nessuno è lecito passare oltre*”, IGP XXVIII, 1, s. 51-54.

199. *O zachowanie własnej tożsamości i uznanie tożsamości innych* (Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy 2005 r., 24 XI), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 7-8; toż: *Nel processo di integrazione dei migranti è necessario un giusto equilibrio tra il rispetto della propria identità e il riconoscimento di quella altrui*, IGP XXVIII, 2, s. 604-606.

BENEDYKT XVI

2005

1. *Przebaczenie przemienia świat i buduje pokój* (Homilia podczas Mszy św. w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, 15 V), ORpol. 26(2005) nr 7-8, s. 21-23; toż: *Solo nel perdono si compie il vero rinnovamento del mondo*, IB I, s. 101-106.

2. *Jezus, widząc tłumy, litował się nad nimi* (Orędzie na Wielki Post 2006 r., 29 IX), ORpol. 27(2006) nr 3, s. 22-23; toż: „*Gesù, vedendo le folle, ne senti compassione*”, IB I, s. 606-610.

3. *W obronie godności człowieka* (Przemówienie z okazji wręczenia Oświęcimskiej Nagrody Praw Człowieka, 16 X), ORpol. 27(2006) nr 2, s. 47; toż: *Un forte appello per i diritti e la dignità dell'uomo si leva da una città che ha vissuto il terrore e il dolore di milioni di vittime innocenti dell'odio*, IB I, s. 673-674.

4. *Pokój w prawdzie* (Orędzie na XXXIX Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2006 r., 8 XII), ORpol. 27(2006) nr 2, s. 4-7.

5. Encyklika *Deus caritas est* (25 XII), ORpol. 27(2006) nr 3, s. 4-21, p. 30; toż: Lettera Enciclica *Deus Caritas Est*, IB I, s. 1050-1125.

2006

6. *Trzeba budować pokój oparty na prawdzie* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 9 I), ORpol. 27(2006) nr 4, s. 20-23; toż: *Giustizia, libertà, perdono e riconciliazione, speranza: formidabili impegni per costruire la pace nella verità*, IB II, 1, s. 43-51.

7. *Nie wolno naruszać życia i godności człowieka* (Homilia podczas Mszy św. w parafii św. Anny w Watykanie, 5 II), ORpol. 27(2006) nr 5, s. 50-52.

8. *Przybyć tu musiałem* (Przemówienie w byłym obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau, 28 V), ORpol. 27(2006) nr 6-7, s. 39-41; toż: „*Dovevo venire*”, IB II, 1, s. 724-729.

9. *Rodzina migrująca* (Orędzie na XVI Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 18 X), ORpol. 28(2007) nr 1, s. 4-5; toż: „*La famiglia migrante*”, IB II, 2, s. 458-461.

10. *Osoba ludzka sercem pokoju* (Orędzie na XL Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2007 r., 8 XII), ORpol. 28(2007) nr 2, s. 4-9; toż: „*La persona umana, cuore della pace*”, IB II, 2, s. 775-784.

2007

11. *Dobro należy czynić dobrze* (Przemówienie w jadalni Caritasu w Rzymie, 4 I), ORpol. 28(2007) nr 3, s. 25-26; toż: „*Dalla grotta di Betlemme si diffonde un annuncio che vale per tutti: Gesù ci ama e ci insegna ad amare*”, IB III, 1, s. 16-18.

12. *Budujemy świat pokoju, sprawiedliwości i solidarności* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 8 I), ORpol. 28(2007) nr 4, s. 51-54; toż: *Lavorare alla costruzione di un umanesimo integrale che solo può assicurare un mondo pacifico, giusto e solidale*, IB II, 1, s. 38-47.

13. *Miłować nieprzyjaciół* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 18 II), ORpol. 28(2007) nr 4, s. 57; toż: „*L'amore del nemico è il nucleo della «rivoluzione cristiana» che cambia il mondo senza far rumore*”, IB III, 1, s. 246-247.

14. *Przemóżnej sile zła Chrystus przeciwstawił wszechmoc swej miłości* (Orędzie „Urbi et Orbi”, 8 IV), ORpol. 28(2007) nr 5, s. 26-28; toż: *Riaccendere la Fede di fronte alla prepotenza del Male*, IB III, 1, s. 642-645.

15. *Miłość bliźniego i sprawiedliwość w stosunkach międzynarodowych i między państwowych* (Przesłanie z okazji XIII Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 28 IV), ORpol. 28(2007) nr 7-8, s. 5-7; toż: *Ambiente, persona umana, valori dello spirito: tre sfide da affrontare con un convinto impegno a servizio della giustizia ispirata della carità*, IB III, 1, s. 741-745.

16. *Poprzez cichą, ofiarną modlitwę głoście przesłanie miłości, która zwycięża ból, nalg i śmierć* (Spotkanie z klaryskami na „Farmie nadziei”, Guaringuetá, 12 V), ORpol. 28(2007) nr 9, s. 30; toż: *Con il silenzio oblato della preghiera consolate i cuori materni e paterni che piangono di dolore per i loro figli tossicodipendenti*, IB III, 1, s. 832-834.

17. *Przesłanie z okazji Światowego Dnia Wyżywienia* (4 X), ORpol. 28(2007) nr 12, s. 7-8; toż: „*L'alimentazione è un diritto universale di tutti gli esseri umani, senza distinzioni né discriminazioni*”, IB III, 2, s. 415-417.

18. Encyklika *Spe salvi* (30 XI), ORpol. 29(2008) nr 1, s. 4-24, p. 3-4, 42-44; toż: *Lettera Enciclica Spe Salvi*, IB III, 2, s. 662-746.

19. *Maryja przypomina nam, że bez Boga nigdy nie pokonamy nienawiści i przemocy* (Rozważanie na placu Hiszpańskim, 8 XII), ORpol. 29(2008) nr 2, s. 38-39; toż: *Senza Dio gli uomini non possono sconfiggere l'odio e costruire la pace*, IB III, 2, s. 791-793.

20. *Rodzina wspólnotą pokoju* (Orędzie na XLI Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2008 r., 8 XII), ORpol. 29(2008) nr 1, s. 25-29; toż: „*Famiglia umana, comunità di pace*”, IB III, 2, s. 794-802.

2008

21. *Imię Boga jest imieniem sprawiedliwości* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 7 I), ORpol. 29(2008) nr 2, s. 32-35; toż: *Per avere giustizia e pace non si può escludere Dio dall'orizzonte dell'uomo e della storia*, IB IV, 1, s. 33-40.

22. *Bóg zstąpił w otchłań grzechu, aby każdemu podać rękę* (Homilia podczas Mszy św. w niedzielę Chrztu Pańskiego, 13 I), ORpol. 29(2008) nr 2, s. 35-36; toż: *La pienezza del nostro desiderio di vita ci viene data nel Battesimo*, IB IV, 1, s. 67-70.

23. *Prawa człowieka są wyrazem sprawiedliwości* (Przemówienie w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych, 18 IV), ORpol. 29(2008) nr 5, s. 55-58; toż: *I diritti umani vanno radicati nella giustizia*, IB IV, 1, s. 618-626.

24. *Ojczyzna wolności religijnej i wzór „zdrowej laickości”* (Audience generalna, 30 IV), ORpol. 29(2008) nr 6, s. 31-33; toż: *Nella patria della libertà religiosa per il dialogo e la pace*, IB IV, 1, s. 693-697.

25. *Godność człowieka, wspólne dobro, pomocniczość i solidarność* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 3 V), ORpol. 29(2008) nr 6, s. 34-36; toż: *La luce di Cristo e le necessità dell'uomo*, IB IV, 1, s. 707-711.

26. *Każdy człowiek musi mieć godziwe warunki życia* (Przemówienie do nowych ambasadorów, 29 V), ORpol. 29(2008) nr 7-8, s. 11-12; toż: *Il negoziato è l'unica strada per raggiungere la pace*, IB IV, 1, s. 907-910.

27. *Kościół przeciwstawia się każdej formie antysemityzmu* (Przemówienie podczas spotkania z przedstawicielami środowisk żydowskich, 12 IX), ORpol. 29(2008) nr 10-11, s. 11-12.

28. *Miłość jest jedynym kryterium sprawiedliwości* (Audience generalna, 19 XI), ORpol. 30(2009) nr 2, s. 44-46; toż: *Anno Paolino: „La questione della giustificazione”*, IB IV, 2, s. 683-689.

29. *Bez fundamentu etycznego prawom człowieka brak oparcia* (Przemówienie po koncercie z okazji 60-lecia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, 10 XII), ORpol. 30(2009) nr 2, s. 18-19; toż: *Senza una solida base etica i diritti umani rimangono fragili*, IB IV, 2, s. 813-815.

2009

30. *Negowanie Shoah jest niedopuszczalne* (Przemówienie do delegacji Konferencji Przewodniczących Największych Amerykańskich Organizacji Żydowskich, 12 II), ORpol. 30(2009) nr 4, s. 22-3; toż: *Intollerabile e inaccettabile qualsiasi negazione della Shoah*, IB V, 1, s. 234-236.

31. *Wiara i rozum odrzucają przemoc i totalitaryzm* (Przemówienie do wspólnoty muzułmańskiej, 19 III), ORpol. 30(2009) nr 5, s. 29-30; toż: *Religione e ragione alleate nel rifiuto di ogni violenza e totalitarismo*, IB V, 1, s. 430-432.

32. *Potrzebna jest nowa teologia braterstwa, aby przezwyciężyć konflikty etniczne i egoizm* (Spotkanie z członkami Nadzwyczajnej Rady Synodu Biskupów poświęconego Afryce, 19 III), ORpol. 30(2009) nr 5, s. 36-39; toż: *Una nuova teologia della fraternità per superare conflitti etnici et egoismi*, IB V, 1, s. 438-445.

33. *Mieszkańcy Kamerunu, starajcie się zwalczać niesprawiedliwość, ubóstwo i głód* (Ceremonia pożegnalna, Jaunde, 20 III), ORpol. 30(2009) nr 5, s. 40; toż: *Un momento di grande speranza per l'Africa e il mondo*, IB V, 1, s. 446-447.

34. *Afrykanie powinni być pierwszymi twórcami swego rozwoju* (Przemówienie do władz i korpusu dyplomatycznego, Luanda (Angola), 20 III), ORpol. 30(2009) nr 5, s. 42-43; toż: *La Chiesa sempre accanto ai più poveri del continente*, IB V, 1, s. 454-457.

35. *Godność osoby i prawa człowieka to kwestia centralna* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 4 V), ORpol. 30(2009) nr 7-8, s. 54-55; toż: *I diritti umani hanno bisogno di una solida base etica e politica*, IB V, 1, s. 715-718.

36. *Imiona i cierpienia ofiar nie mogą być zapomniane* (Przemówienie w Instytucie Pamięci „Yad Vashem”, 11 V), ORpol. 30(2009) nr 7-8, s. 24-25; toż: *Nessuno neghi o dimentichi la Shoah*, IB V, 1, s. 787-789.

37. *Potrzeba odwagi, by poskromić żądzę odwetu* (Przemówienie w obozie dla uchodźców, Betlejem, 13 V), ORpol. 30(2009) nr 7-8, s. 37-38; toż: *Una soluzione giusta e duratura del conflitto sostenuta dalla comunità internazionale*, IB V, 1, s. 822-824.

38. *Odrzućcie niszczycielską moc nienawiści* (Homilia podczas Mszy św., Nazaret, 14 V), ORpol. 30(2009) nr 7-8, s. 39-40; toż: *Le potenzialità delle religioni nel promuovere una cultura di pace*, IB V, 1, s. 832-833.

39. *Nigdy więcej wojny i terroryzmu!* (Przemówienie na lotnisku, Tel Aviv, 15 V), ORpol. 30(2009) nr 7-8, s. 46-47; toż: *Mai più spargimenti di sangue. Mai più terrorismo e guerra*, IB V, 1, s. 847-849.

40. *Nigdy więcej wojny, przemocy i niesprawiedliwości w Ziemi Świętej* (Przemówienie do uczestników sesji ROACO, 25 VI), ORpol. 30(2009) nr 10, s. 16-17; toż: *Mai più guerra, violenza e ingiustizia in Terra Santa*, IB V, 1, s. 1068-1070.

41. *Nigdy więcej masowej zagłady ludzkich istnień* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 11 X), ORpol. 31(2010) nr 1, s. 18; toż: *Mai più distruzioni di massa di vite umane*, IB V, 2, s. 371-374.

42. *Orędzie na Wielki Post 2010 r.* (30 X), ORpol. 31(2010) nr 3-4, s. 4-5; toż: *La giustizia più grande è quella dell'amore*, IB V, 2, s. 451-455.

2010

43. *Kościół gani i potępia wszelkie naruszenie godności i praw nieletnich* (Przemówienie do uczestników XIX Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Rady ds. Rodziny, 8 II), ORpol. 31(2010) nr 3-4, s. 26-27; toż: *La Chiesa condanna ogni violazione della dignità e dei diritti dei minori*, IB VI, 1, 182-185.

44. *Dzięki pomocy charytatywnej ubodzy odzyskują poczucie godności i nadzieję na przyszłość* (Przemówienie w rzymskim schronisku „Caritasu”, 14 II), ORpol. 31(2010) nr 5, s. 21-22; toż: *La carità oltre la logica del profitto*, IB VI, 1, s. 221-224.

45. *Brak miłości bliźniego rodzi niesprawiedliwość* (Homilia podczas Mszy św. w Środę Popielcową, 17 II), ORpol. 31(2010) nr 5, s. 22-24; toż: *„All'origine di ogni ingiustizia c'è una mancanza di amore”*, IB VI, 1, s. 238-241.

46. *List pasterski Papieża Benedykta XVI do katolików w Irlandii* (19 III), ORpol. 31(2010) nr 5, s. 7-11; toż: *Per sanare le ferite e ricostruire la fiducia tradita*, IB VI, 1, s. 356-367.

47. *Otaczajcie opieką ofiary nadużyć popełnionych w Kościele i bądźcie solidarni z kapłanami* (Homilia podczas Mszy św., Londyn, 18 IX), ORpol. 31(2010) nr 11, s. 31-33; toż: *Dal dolore e dalla vergogna alla purificazione della Chiesa*, IB VI, 2, s. 245-249.

48. *Orędzie Benedykta XVI na Wielki Post* (4 XI), ORpol. 32(2011) nr 4, s. 4-6; toż: *Liberi dall'egoismo nella logica del dono e dell'amore*, IB VI, 2, s. 753-758.

2011

49. *Przyszłość wolna od nienawiści i zemsty jest możliwa* (Przemówienie podczas wizyty w Fosse Ardeatine, 27 III), ORpol. 32(2011) nr 5, s. 25-26; toż: *È possibile un futuro libero dall'odio e dalla vendetta*, IB VII, 1, s. 386-388.

50. *Prawo do wolności religijnej jest ściśle związane z godnością każdego człowieka* (Przesłanie z okazji 17. sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 29 IV), ORpol. 32(2011) nr 7, s. 19-20; toż: *La libertà di religione diritto umano fondamentale*, IB VII, 1, s. 539-541.

51. *Katolików i Żydów łączy obowiązek walki z ubóstwem i niesprawiedliwością* (Przemówienie do przedstawicieli żydowskiej organizacji B'nai B'rith International, 12 V), ORpol. 32(2011) nr 7, s. 24-25; toż: *Cristiani ed ebrei insieme per promuovere i diritti di ogni uomo*, IB VII, 1, s. 637-638.

52. *Oby nigdy więcej wasz lud nie był gnębiony, traktowany z nieufnością i pogardą!* (Przemówienie do przedstawicieli Cyganów, 11 VI), ORpol. 32(2011) nr 8-9, s. 24-26; toż: *Voi siete nel cuore della Chiesa*, IB VII, 1, s. 827-830.

53. *Miliony dzieci czekają na pomoc* (Przemówienie do uczestników XXXVII Konferencji FAO, 1 VII), ORpol. 32(2011) nr 8-9, s. 38-39.

54. *Pamięć pomaga budować pokojową przyszłość* (Przemówienie podczas spotkania ze wspólnotą żydowską w Reichstagu, 22 IX), ORpol. 32(2011) nr 12, s. 16-17.

55. *Budujmy sprawiedliwość, pojednanie i pokój* (Homilia podczas Liturgii Słowa w Auli Pawła VI, 26 X), ORpol. 33(2012) nr 1, s. 25-27.

2012

56. *Kryzys może i powinien pobudzać do refleksji* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 9 I), ORpol. 33(2012) nr 2, s. 40-43; toż: *Rispetto della vita e della libertà religiosa*, IB VIII, 2, s. 45-53.

57. *Płomyk w ciemnościach nocy* (Orędzie „Urbi et Orbi”, 8 IV), ORpol. 33(2012) nr 5, s. 21-22; toż: *Quell'incontro che cambia la vita*, IB VIII, 1, s. 426-428.

58. *Bóg pociesza w strapieniu* (Audiencja generalna, 30 V), ORpol. 33(2012) nr 7-8, s. 48-50; toż: *Dio consola nelle tribolazioni*, IB VIII, 1, s. 652-660.

59. *Nadszedł czas, aby muzułmanie i chrześcijanie solidarnie położyli kres przemocy i wojnom* (Przemówienie podczas spotkania z młodzieżą Libanu, 15 IX), ORpol. 33(2012) nr 9-10, s. 15-17; toż: *La vera rivoluzione dell'amore*, IB VIII, 2, s. 255-260.

60. *Niech Bóg sprawi, że ucichnie zgiełk oręża i ustanie wszelka przemoc* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 16 IX), ORpol. 33(2012) nr 9-10, s. 20-21; toż: *Basta con la violenza e l'odio*, IB VIII, 2, s. 267-268.

61. „*Migracje: pielgrzymka wiary i nadziei*” (Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy 2013 r., 12 X), ORpol. 33(2012) nr 12, s. 4-6; toż: „*Migrazioni: pellegrinaggio di fede e di speranza*”, IB VIII, 2, s. 423-428.

62. *Nienaruszalna godność człowieka* (Homilia podczas Pasterki, 24 XII), ORpol. 34(2013) nr 2, s. 8-10; toż: *L'inviolabile dignità dell'uomo*, IB VIII, 2, s. 799-803.

2013

63. *Świat nie jest czymś, co się posiada, by rabować i wykorzystywać* (Audienca generalna, 6 II), ORpol. 34(2013) nr 3-4, s. 43-45; toż: *Noi e Dio*, IB IX, s. 169-174.

FRANCISZEK

2013

1. *Nigdy nie należy mówić źle o innych* (Homilia w Domu św. Marty, 27 III), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 5.

2. *Oszczercstwo zabija* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 15 IV), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 20.

3. *Sprzeciw wobec „pracy niewolniczej”* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 1 V), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 36-37.

4. *Praca ma służyć godności osoby* (Audienca generalna, 1 V), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 44-45; toż: *Il lavoro è un elemento fondamentale per la dignità di una persona*, IF I, 1, s. 134-140.

5. *Radość w znoszeniu przeciwności* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 7 V), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 30-31.

6. *Kiedy pasterze stają się wilkami* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 15 V), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 35.

7. *Pieniądz musi służyć, a nie rządzić* (Audienca dla ambasadorów przy Stolicy Apostolskiej, 16 V), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 13-14; *L'Etica dà fastidio a chi adora il denaro, non condividere i beni con i poveri è derubarli*, IF I, 1, s. 187-190.

8. *Nikomiu nie wolno zabijać w imię Boga* (Homilia w Domu św. Marty, 22 V), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 41-42.

9. *Kościół apeluje o ochronę godności* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących, 24 V), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 22-24; toż: *Dio è buono, imitiamo Dio*, IF I, 1, s. 233-236.

10. *Skażeni przez kulturę odrzucania* (Audienca generalna, 5 VI), ORpol. 34(2013) nr 8-9, s. 48-49; toż: *La cultura dello scarto*, IF I, 1, s. 278-283.

11. *Patrzmy na Jezusa cierpiącego w mieszkańcach umiłowanej Syrii* (Przemówienie do przedstawicieli katolickich organizacji charytatywnych działających w Syrii i w krajach ościennych, 5 VI), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 26-27; toż: *Costruire un futuro di pace per la Siria*, IF I, 1, s. 285-287.

12. *Wolni od podziałów i stronniczości* (Audycja generalna, 19 VI), ORpol. 34(2013) nr 8-9, s. 51-53; toż: *La Chiesa è Corpo di Cristo*, IF I, 1, s. 351-353.
13. *Nie ulegajmy globalizacji zubożenia* (Homilia podczas Mszy św., Lampedusa, 8 VII), ORpol. 34(2013) nr 8-9, s. 25-27; toż: *Dov'è il tuo fratello?*, IF I, 2, s. 22-25.
14. *Nikogo nie wolno odrzucać* (Wizyta w faveli Varginha, 25 VII), ORpol. 34(2013) nr 8-9, s. 6-7; toż: *Fame di dignità*, IF I, 2, s. 64-67.
15. „*Migranci i uchodźcy: ku lepszemu światu*” (Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy 2014 r., 5 VIII), ORpol. 34(2013) nr 11, s. 4-6; toż: „*Migranti e rifugiati: verso un mondo migliore*”, IF I, 2, s. 158-163.
16. *Wiara i przemoc są nie do pogodzenia* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 18 VIII), ORpol. 34(2013) nr 10, s. 55; toż: *Fede e violenza sono incompatibili*, IF I, 2, s. 180-182.
17. *Nigdy więcej wojny! Chcemy żyć w pokoju!* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 1 IX), ORpol. 34(2013) nr 10, s. 5; toż: *La cultura dell'incontro*, IF I, 2, s. 204-206.
18. *List Papieża Franciszka do Władimira Putina* (4 IX), ORpol. 34(2013) nr 10, s. 6.
19. *Niech umilknie zgłęb oręża!* (Homilia podczas czuwania na placu św. Piotra, 7 IX), ORpol. 34(2013) nr 10, s. 7-8.
20. *Cierpliwie i wytrwale zabiegajmy o pokój* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 8 IX), ORpol. 34(2013) nr 10, s. 8-9; toż: *La via della croce*, IF I, 2, s. 216-219.
21. *Komu przeszkadza solidarność?* (Przemówienie podczas spotkania z ubogimi i więźniami, Cagliari (Sardynia), 22 IX), ORpol. 34(2013) nr 11, s. 25-26; toż: *L'amore è gratuito*, IF I, 2, s. 265-268.
22. *Tylko społeczeństwo dbające o sprawiedliwość cieszy się pokojem* (Przemówienie podczas audycji dla uczestników obchodów 50. rocznicy ogłoszenia encykliki „Pacem in terris”, 3 X), ORpol. 34(2013) nr 11, s. 44-45; toż: *Il mondo continua ad avere bisogno di pace*, IF I, 2, s. 309-312.
23. *O świat wolny od antysemityzmu* (Audycja dla przedstawicieli rzymskiej gminy żydowskiej, 11 X), ORpol. 34(2013) nr 12, s. 15-16; toż: *Un cristiano non può essere antisemita!*, IF I, 2, s. 360-362.
24. *Przesłanie z okazji 70. rocznicy deportacji Żydów rzymskich do obozów zagłady* (11 X), ORpol. 34(2013) nr 12, s. 16-17; toż: *Memoria futuri*, IF I, 2, s. 363-364.
25. *Adhortacja apostolska Evangelii gaudium* (Rzym 24 XI), p. 59, 64, 91, 194, 276; toż: *Esortazione Apostolica Evangelii gaudium*, IF I, 2, s. 537-681.

2014

26. *Mężczyźni i kobiety należący do mafii, nawróćcie się!* (Spotkanie modlitewne zorganizowane przez stowarzyszenie „Libera”, 21 III), ORpol. 35(2014) nr 3-4, s. 34; toż: *Convertitevi, è ancora tempo per non finire all'inferno!*, IF II, 1, s. 302-303.
27. *Zbrodnia przeciwko ludzkości* (Przemówienie do uczestników międzynarodowej konferencji na temat handlu ludźmi, 10 IV), ORpol. 35(2014) nr 5, s. 24; toż: *La tratta di esseri umani è un delitto contro l'Umanità*, IF II, 1, s. 393-394.

28. *Trzeba bronić praw dzieci* (Przemówienie do członków delegacji Międzynarodowego Biura Katolickiego ds. Dzieci, 11 IV), ORpol. 35(2014) nr 5, s. 26-27; toż: *Dobbiamo essere forti contro abusi su minori*, IF II, 1, s. 403-405.

29. *Dziś także zabija się w imię Boga* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 2 V), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 97-99.

30. *Jak radzić sobie z problemem* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 18 V), ORpol. 35(2014) nr 6, s. 53-54; toż: *Le chiacchiere non portano armonia*, IF II, 1, s. 554-556.

31. *Kto sprzedaje broń tym ludziom?* (Przemówienie podczas spotkania z uchodźcami, chorymi dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną w Betanii za Jordanem, 24 V), ORpol. 35(2014) nr 6, s. 7-8; toż: *Pace in Siria, Dio converta i violenti*, IF II, 1, s. 594-595.

32. *Budowanie pokoju wymaga poszanowania wolności i godności wszystkich* (Przemówienie podczas wizyty u prezydenta Izraela, 26 V), ORpol. 35(2014) nr 6, s. 23-24; toż: *Perseguiamo l'impegno per una soluzione Pacifica*, IF II, 1, s. 621-622.

33. *Jezus wymaga od nas odwagi, by powstrzymać nienawiść* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 12 VI), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 154-156.

34. *Prawdziwą rewolucją jest współczucie* (Przemówienie do wspólnoty św. Idziego, 15 VI), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 18-20; toż: *Avanti su questa strada: Preghiera, Poveri e Pace*, IF II, 1, s. 728-731.

35. *Wspólny front przeciw niewolnictwu* (Przemówienie podczas audiencji dla Prymasa Wspólnoty anglikańskiej, 16 VI), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 16-17; toż: *Uniti contro moderne schiavitù*, IF II, 1, s. 732-734.

36. *Nie można akceptować prześladowań z powodu wiary* (Przemówienie do uczestników kongresu poświęconego wolności religijnej i prawu międzynarodowemu, 20 VI), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 13-14; toż: *Inaccettabili persecuzioni per Fede: dolore per i cristiani*, IF II, 1, s. 762-764.

37. *Trzeba powiedzieć „nie” adorantom zła* (Homilia podczas Mszy św. w Marina di Sibari, 22 VI), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 45-46; toż: *„No alla 'Ndrangheta”*, IF II, 1, s. 769-771.

38. *Wszyscy popełniamy błędy w życiu* (Wizyta w zakładzie karnym w Iserni, 5 VII), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 40-41; toż: *Non stare fermi dobbiamo camminare*, IF II, 2, s. 16-18.

39. *Nieznosne jarzmo obojętności* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 6 VII), ORpol. 35(2014) nr 8-9, s. 51-52; toż: *No a economia che sfrutta l'uomo, dare conforto ai bisognosi*, IF II, 2, s. 22-23.

40. *Pokornie proszę o przebaczenie* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty z udziałem kilku ofiar nadużyć seksualnych ze strony duchownych, 7 VII), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 6-7; toż: *Chiedo perdono, nessuna tolleranza per questo crimine*, IF II, 2, s. 25-28.

41. *Trzeba mieć odwagę mówić „nie” wszelkiego rodzaju korupcji i bezprawiu* (Homilia podczas Mszy św., Caseta, 26 VII), ORpol. 35(2014) nr 8-9, s. 38-40; toż: *Sperare in Gesù, accogliere esclusi, tutelare ambiente*, IF II, 2, 64-67.

42. *Dożywocie to ukryta kara śmierci* (Przemówienie do delegacji Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Karnego, 23 X), ORpol. 35(2014) nr 11, s. 37-41; toż: *Abolire pena di morte, no a carcere disumano*, IF II, 2, s. 422-431.

43. *Wspólnota międzynarodowa jest odpowiedzialna za ochronę przed wszelkimi formami agresji* (List do premiera Australii w związku z G20 w Brisbane, 6 XI), ORpol. 35(2014) nr 12, s. 34-35; toż: *Il mondo soffre, no discussioni a vuoto*, IF II, 2, s. 500-502.

44. *Nigdy nie siać zgorzenia, zawsze przebaczać, zachować wiarę* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 10 XI), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 295-297.

45. *Między godnością i transcendencją* (Przemówienie w Parlamencie Europejskim, 25 XI), ORpol. 35(2014) nr 12, s. 9-13; toż: *L'Europa riscopra la sua anima buona*, IF II, 2, s. 623-634.

46. *Wierzący zjednoczeni przeciwko fanatyzmowi i fundamentalizmowi* (Przemówienie podczas spotkania z prezydentem i przedstawicielami władz państwowych w Ankarze, 28 XI), ORpol. 35(2014) nr 12, s. 22-23; toż: *I Capri Religiosi denuncino violazioni diritti*, IF II, 2, s. 681-683.

47. *Trzeba powiedzieć „nie” przemocy w imię religii* (Przemówienie podczas spotkania z przewodniczącym Urzędu ds. Religijnych w Ankarze, 28 XI), ORpol. 35(2014) nr 12, s. 24-25.

48. *Zbrodnia obrazy człowieczeństwa* (Przemówienie do uczestników kongresu zorganizowanego przez Global Freedom Network, 2 XII), ORpol. 36(2015) nr 1, s. 27-28; toż: *La schiavitù moderna è un crimine di lesa umanità*, IF II, 2, s. 711-713.

49. *Zastraszanie bronią atomową nie może być podstawą pokojowego współistnienia* (Przesłanie z okazji międzynarodowej konferencji poświęconej skutkom dla ludzkości użycia broni atomowej, 7 XII), ORpol. 36(2015) nr 1, s. 31-32; toż: *I poveri ne pagano il prezzo*, IF II, 2, s. 742-745.

50. *Już nie niewolnicy, lecz bracia* (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 2015 r., 8 XII), ORpol. 35(2014) nr 12, s. 4-8; toż: *Non più schiavi, ma fratelli*, IF II, 2, s. 751-762.

2015

51. *Dość handlu bronią* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 17 II), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 388-391.

52. *Służymy Bogu, a nie bożkom oferującym błyskotki* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 19 II), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 392-394.

53. *Nie wykorzystujemy Boga, by przykryć naszą niesprawiedliwość* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 20 II), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 395-398.

54. *Nie sądzmy innych lecz siebie* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 2 III), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 399-401.

55. *Najcięższą chorobą jest opuszczenie* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia generalnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 5 III), ORpol. 36(2015) nr 3-4, s. 27-28.

56. *Bóg mi przebacza, ale ja muszę przebaczać innym* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 10 III), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 411-413.

57. *Tam gdzie nie ma miłosierdzia, nie ma sprawiedliwości* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 23 III), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 423-425.
58. *Tam gdzie nie ma miłosierdzia, nie ma sprawiedliwości* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 25 III), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 423-425.
59. *Pierwsze ludobójstwo XX stulecia* (Homilia podczas Mszy św. w 100. rocznicę zagłady Ormian, 12 IV), ORpol. 36(2015) nr 5, s. 31-33.
60. *Współczesne formy niewolnictwa* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 18 IV), ORpol. 36(2015) nr 5, s. 33-34.
61. *Trzeba sprzeciwić się wszelkim przejawom antysemityzmu* (Przemówienie do delegacji Konferencji Rabinów Europejskich, 20 IV), ORpol. 36(2015) nr 5, s. 36-37.
62. *Solidarność z prześladowanymi* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 21 IV), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 446-448.
63. *Chrześcijanin znosi udękę z ufnością* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 5 V), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 456-458.
64. Encyklika *Laudato si*. W trosce o wspólny dom (Rzym, 24 V), p. 36, 48, 70, 74, 82, 93, 142, 170, 200, 242, 245.
65. *Postawmy na nadzieję* (Spotkanie z przedstawicielami władz Bośni i Hercegowiny, 6 VI), ORpol. 36(2015) nr 6, s. 9-10.
66. *Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój* (Homilia podczas Mszy św., Koševi, 6 VI), ORpol. 36(2015) nr 6, s. 10-11.
67. *Kiedy milczenie staje się współwiną* (Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy 2016 r., 12 IX), ORpol. 36(2015) nr 10, s. 10-12.
68. *Nikt nie może być wykluczony* (Wizyta w nowojorskiej siedzibie ONZ, 25 IX), ORpol. 36(2015) nr 10, s. 39-43.
69. *Zapora przeciw współczesnym tyranom* (Spotkanie poświęcone wolności religijnej na Independence Mall w Filadelfii, 26 IX), ORpol. 36(2015) nr 10, s. 45-47.
70. *Miejsce ćwiczenia się w dawaniu i przebaczeniu* (Audiencja generalna, 4 XI), ORpol. 36(2015) nr 12, s. 42-43.
71. *Przemoc w imię Boga jest bluźnierstwem* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 15 XI), ORpol. 36(2015) nr 12, s. 47-4.
72. *Powiedzmy „nie” nienawiści, zemście, przemocy* (Spotkanie ze wspólnotą mużłmańską w meczecie w Bangi, 30 XI), ORpol. 36(2015) nr 12, s. 26-27.

2016

73. *Osoba w centrum polityki migracyjnej* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 11 I), ORpol. 37(2016) nr 2, s. 12-17.
74. *Wybaczcie społeczeństwu, które nie potrafiło wam pomóc* (Przemówienie podczas spotkania z więźniami, Ciudad Juárez, 17 II), ORpol. 37(2016) nr 3-4, s. 31-32.
75. *Żadna granica nie przeszkadza w dzieleniu się miłosierdziem* (Homilia podczas Mszy św., Ciudad Juárez, 17 II), ORpol. 37(2016) nr 3-4, s. 34-35.

76. *Bóg zażąda zdania sprawy od tych, którzy zniewalają ludzi* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, Ciudad Juárez, 17 II), ORpol. 37(2016) nr 3-4, s. 32-34.

77. *Posynodalna Adhortacja Amoris Laetitia O miłości w rodzinie* (Rzym, 19 III 2016 r.), p. 26, 46, 48, 90, 96, 103, 108, 109, 186, 241, 242, 246, 257, 290, 298.

78. *Rozwiązania godne człowieka* (Przemówienie w porcie w Mitilini, 16 IV), ORpol. 37(2016) nr 5, s. 12-13.

79. *Bóg przychodzi otrzeć łzy z naszego oblicza* (Rozważanie podczas czuwania modlitewnego dla wszystkich, którzy potrzebują pocieszenia, 5 V), ORpol. 37(2016) nr 5, s. 26-27.

80. *Milczące wołanie ubogich wszystkich czasów* (Audycja generalna, 18 V), ORpol. 37(2016) nr 6, s. 50-51.

81. *Zbrodnie obrazy człowieczeństwa muszą uznać wszyscy – liderzy religijni, polityczni i społeczni* (Przemówienie do uczestników watykańskiego szczytu na temat „Handel ludźmi i przestępczość zorganizowana”, 3 VI), ORpol. 37(2016) nr 6, s. 44-46.

82. *Pamięć i pojednanie* (Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w Erewanie, 25 VI), ORpol. 37(2016) nr 7-8, s. 38-40.

83. *Okrucieństwo nie skończyło się w Auschwitz* (Przemówienie do biskupów, 29 VII), ORpol. 37(2016) nr 7-8, s. 22.

84. *Nic nie usprawiedliwia przelewu bratniej krwi* (Przemówienie podczas czuwania modlitewnego z młodzieżą na „Campus Misericordiae” w Brzegach, 30 VII), ORpol. 37(2016) nr 7-8, s. 25-28.

85. *Świat potrzebuje przebaczenia* (Rozważanie w bazylice Matki Bożej Anielskiej, Asyż, 4 VIII), ORpol. 37(2016) nr 9, s. 16-18.

86. *„Nieletni migranci, bezbronni i bez głosu”* (Orędzie na Światowy Dzień Miгранta i Uchodźcy 2017 r., 8 IX), ORpol. 37(2016) nr 11, s. 4-6.

87. *Zabijanie w imię Boga jest szataństwem* (Homilia podczas Mszy św. za ks. J. Hamela, 14 IX), ORpol. 37(2016) nr 10, s. 43-44.

88. *Nie wolno ulegać pokusie odpowiadania przemocą na przemoc* (Przemówienie do ocalałych i rodzin ofiar zamachu w Nicei, 24 IX), ORpol. 37(2016) nr 10, s. 53-54.

89. *Kościół nie jest tylko dla dobrych* (Audycja generalna, 28 IX), ORpol. 37(2016) nr 10, s. 59-61.

90. *Nienawiść i fundamentalizm znieważają imię Boga* (Przemówienie podczas spotkania międzyreligijnego w Baku, 2 X), ORpol. 37(2016) nr 10, s. 26-28.

91. *Terroryzm i przemoc znieważają imię Boga* (Przemówienie do przedstawicieli różnych religii, 3 XI), ORpol. 37(2016) nr 12, s. 41-43.

92. *Zbrodnia przeciwko ludzkości* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia RENATE, 7 XI), ORpol. 37(2016) nr 12, s. 43.

93. *Wielka niesprawiedliwość* (Audycja generalna, 23 XI), ORpol. 37(2016) nr 12, s. 47-48.

94. *Wyrzeczenie się przemocy: styl polityki na rzecz pokoju* (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 2017 r., 8 XII), ORpol. 37(2016) nr 12, s. 15-18.

95. *Solidarność z prześladowanymi chrześcijanami* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 26 XII), ORpol. 38(2017) nr 1, s. 10-11.

2017

96. *Sprawiedliwość ożywiona przez miłosierdzie* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 12 II), ORpol. 38(2017) nr 3-4, s. 41-42.
97. *Zła nie zwycięża się złem* (Audienca generalna, 5 IV), ORpol. 38(2017) nr 5, s. 40-41.
98. *„Nie” dla nienawiści w imię Boga* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 28 IV), ORpol. 38(2017) nr 5, s. 5-7.
99. *Egipt jest powołany do przezwyciężenia wszelkiej przemocy i wszelkiego terroryzmu* (Przemówienie do przedstawicieli władz państwowych, 28 IV), ORpol. 38(2017) nr 5, s. 7-9.
100. *Niech Bóg nawróci serca terrorystów* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 28 V), ORpol. 38(2017) nr 6-7, s. 42-43.
101. *Nie należy się zniechęcać w obliczu skandalu ubóstwa* (Orędzie na I Światowy Dzień Ubogich, 13 VI), ORpol. 38(2017) nr 8, s. 7-10.
102. *Po stronie uchodźców* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 18 VI), ORpol. 38(2017) nr 6-7, s. 44-46.
103. *Módlmy się za prześladowanych chrześcijan* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 25 VI), ORpol. 38(2017) nr 6-7, s. 46-47.
104. *Zła nigdy nie należy zwalczać przemocą* (Audienca generalna, 28 VI), ORpol. 38(2017) nr 6-7, s. 39-40.
105. *W Panu jest nasze prawdziwe pokrzepienie* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 9 VII), ORpol. 38(2017) nr 8, s. 17-18.
106. *Śmierć i nienawiść nie mają ostatniego słowa* (Audienca generalna, 23 VIII), ORpol. 38(2017) nr 9, s. 18-19.
107. *Nie bójcie się prawdy i sprawiedliwości* (Przemówienie podczas spotkania na modlitwie w intencji pojednania, 8 IX), ORpol. 38(2017) nr 10, s. 27-29.
108. *Trzeba przywrócić godność ubogim i odrzuconym* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 10 IX), ORpol. 38(2017) nr 10, s. 32-34.
109. *Przywracanie pokoju zaczyna się „od dołu”* (Homilia podczas Mszy św. w Cartagena, 12 IX), ORpol. 38(2017) nr 10, s. 34-36.
110. *„Zero tolerancji” wobec nadużyć seksualnych* (Przemówienie do członków Papieskiej Komisji ds. Ochrony Nieletnich, 21 IX), ORpol. 38(2017) nr 10, s. 40-41.
111. *Mroczne regiony internetu* (Przemówienie do uczestników międzynarodowego kongresu poświęconego godności nieletnich w świecie cyfrowym, 6 X), ORpol. 38(2017) nr 11, s. 12-15.
112. *Ziemię zranione* (Homilia podczas czuwania na modlitwie o pokój w Sudanie Południowym i Demokratycznej Republice Konga, 23 XI), ORpol. 38(2017) nr 12, s. 17.
113. *Przyszłością jest pokój oparty na poszanowaniu godności i praw każdego członka społeczeństwa* (Przemówienie podczas spotkania z przedstawicielami władz stolicy Mjanmy, 28 XI), ORpol. 39(2018) nr 1, s. 23-24.

2018

114. Adhortacja apostolska *Gaudete et exsultate* (19 III), p. 78, 87, 88, 89, 101, 119.